

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ รวมทั้งแนวความคิด ทฤษฎีของนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาและนักวิชาการต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์
3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม

มนุษย์มีความต้องการในสิ่งต่าง ๆ ตลอดเวลา และอย่างไม่สิ้นสุด แต่มีความสามารถอย่างจำกัด มนุษย์จึงต้องพึ่งพาอาศัยกันอย่างหลากหลายรูปแบบ นั่นก็คือ การรวมกลุ่มกัน เพื่อดำเนินงานอย่างใด อย่างหนึ่งให้บรรลุเป้าหมาย ขององค์การ จึงเป็นเหตุยืนยันได้ว่ามนุษย์ จะอยู่คนเดียว ทำงานคนเดียว โดยไม่ติดต่อกับใครเลยนั้นย่อมไม่ได้ หรือหากมียอมผิดไปจากวิถี ของมนุษย์โดยทั่วไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเสนอสิ่งที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม ดังต่อไปนี้

ความหมายของกลุ่ม (Group)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มได้มีนักวิชาการให้ความหมายของกลุ่มไว้ดังนี้

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2528 : 83) ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ 3 ประเด็นดังนี้

กลุ่ม หมายถึง การที่คนมารวมกันทางร่างกาย เช่น กลุ่มคนรอรถเมล์ กลุ่มผู้ฟัง ฝูงชน หรือกลุ่มคนมามุ่งจุดปฏิบัติเหตุการณ์ ซึ่งนักสังคมวิทยาหลายท่าน เรียกการที่คนมารวมกัน เช่นนี้ว่า การมารวมกลุ่มกัน (Aggregation and Collectivity)

ความหมายที่สองก็คือ คนจำนวนหนึ่งที่มีลักษณะบางอย่างร่วมกัน หรือ เหมือนกัน เช่น กลุ่มนิสิตนักศึกษา กลุ่มพยาบาล กลุ่มกรรมกร และกลุ่มอาจารย์ เป็นต้น ซึ่งบางทีจะใช้คำว่า ประเภท (Category)

ความหมายที่สาม คือ การที่คนจำนวนหนึ่งมารวมกัน มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน (Sense of Belonging) มีการติดต่อสังสรรค์ระหว่างกัน (Social Interaction) และมีการจัดระเบียบ ในการอยู่ร่วมกัน (Social Organization)

บอนเนอร์ (Bonner. 1959 : 9) ให้ความหมายของกลุ่ม ว่าหมายถึง บุคคลจำนวนหนึ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ การเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันนี้เป็นกระบวนการที่ทำให้กลุ่ม (Group) แตกต่างไปจากการรวมกัน (Aggregate)

โฮแมนส์ (Homans. 1950 : 20) ได้กล่าวว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลจำนวนหนึ่งมีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ภายในช่วงเวลาหนึ่ง และบุคคลที่ติดต่อกันนั้นมีจำนวนพอที่ทุกคนจะติดต่อกันได้อย่างใกล้ชิด โดยไม่ต้องผ่านบุคคลอื่น

สโตกคิลล์ (Stogdill. 1974 : 75) ได้กล่าวว่ากลุ่ม หมายถึง ระบบการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันที่ไม่ได้อยู่ในวงจำกัด ซึ่งจะเป็นการกระทำที่จะกำหนดโครงสร้างของกลุ่ม และการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันโดยต่อเนื่องจะมีผลต่อเอกลักษณ์ของกลุ่ม

ชอว์ (Shaw. 1967 : 28) ได้กล่าวว่า เพื่อให้เข้าใจถึงมโนภาพ (Concept) ของคำว่ากลุ่ม และถ้ามีกลุ่มเกิดขึ้นแล้ว สมาชิกกลุ่มจะต้อง

1. มีแรงจูงใจที่เข้าไปรวมกับกลุ่ม เขาคาดหมายว่าจะทำให้เขาเกิดความพึงพอใจในบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งเป็นความต้องการของเขา
2. รู้ถึงสิ่งที่มีอยู่ในกลุ่ม นั่นคือ การรับรู้ของเขาเป็นความจริง

เสถียร จิรรังสิมันต์ (2549 : 12) ได้กล่าวว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกันหรือมาปรึกษาหารือกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อที่จะแก้ไขหรือขัดข้อขัดข้องในเรื่องนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ให้หมดไป หรือให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของตนเองที่มีจุดหมายเอาไว้ เป็นการเชื่อมโยงปัจเจกบุคคลที่มีการรวมตัวกันอย่างใกล้ชิด มีเอกลักษณ์และปรัชญาการทำงานที่ชัดเจน

จากความหมายของกลุ่มทำให้สรุปได้ว่า กลุ่มจะต้องมีอย่างน้อยที่สุด 2 คน มารวมกันมีการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันหรือมีปฏิสัมพันธ์กันและจะต้องมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ทำให้คนที่เข้าร่วมกลุ่มเกิดความพึงพอใจ หรือมีแรงจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่งที่ทำให้คนเข้าร่วมกลุ่ม ซึ่งจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกลุ่มนั้นอาจแตกต่างกันตามความต้องการของแต่ละบุคคล มีเอกลักษณ์และปรัชญาการทำงานที่ชัดเจน

ความสำคัญของกลุ่ม

ราชบัณฑิตยสถาน (2524 : 164) ได้กล่าวว่ากลุ่ม ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่ได้สร้างแบบอย่างของการกระทำระหว่างกันทางจิตขึ้น กลุ่ม หรือหมู่คณะนี้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นองค์การภาวะอย่างหนึ่งโดยสมาชิกของกลุ่มเอง และตามปกติโดยผู้อื่นด้วย ทั้งนี้กลุ่มจะมีพฤติกรรมร่วมในแบบฉบับเฉพาะของตนเอง ซึ่งปกติในองค์กรใดๆ ก็ตามจะมีกลุ่มอย่างน้อย 3 ประเภท แฝงอยู่ในองค์กร คือ

1. กลุ่มบัญชาการ ประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชาการและผู้ใต้บังคับบัญชาการ

2. คณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะทำงานเฉพาะกิจ ตั้งขึ้นเพื่อปฏิบัติหน้าที่เฉพาะอย่าง

3. กลุ่มไม่เป็นทางการ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างตั้งใจและไม่ตั้งใจในองค์กร

กลุ่มทั้งสามนี้ จะเห็นว่าสองกลุ่มแรก จะมีลักษณะเป็นกลุ่ม กลุ่มที่สามเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของบุคคลในองค์กร เช่น กลุ่มพนักงานขับรถยนต์ รวมกันเพื่อช่วยเหลือกัน และกันในด้านสวัสดิการ เป็นต้น ซึ่งเรียกว่า กลุ่มไม่เป็นทางการ (Informal Group) หรือองค์กรอุปนัย

การรวมตัวกันของคนเป็นกลุ่มนั้นมีความสำคัญทั้งต่อผู้เข้าร่วมเองและคนส่วนใหญ่ที่อยู่ร่วมกันในสังคมเป็นอย่างยิ่งดังนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคณะ (2534 : 12) ได้กล่าวว่า เมื่อคนเข้าร่วมกลุ่มกันแล้วสมาชิกจะได้รับประโยชน์จากกลุ่ม และกลุ่มก็จะได้รับประโยชน์จากสมาชิกด้วยกันอีกทั้งจะช่วยให้กลุ่มมีความเหนียวแน่นขึ้นอีกด้วย ดังนั้นกลุ่มจึงมีความสำคัญดังนี้

1. กลุ่มสามารถช่วยให้ความต้องการของบุคคลบรรลุถึงวัตถุประสงค์
2. มีการยอมรับนับถือในหมู่สมาชิกด้วยกัน
3. สมาชิกกลุ่มมีความสามารถช่วยงานและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่มได้
4. กลุ่มมีบรรยากาศของการร่วมมือ มากกว่าการแข่งขัน
5. สมาชิกกลุ่มมีการประชุมพบปะสังสรรค์กันอยู่เป็นประจำ
6. กลุ่มขนาดเล็กจะมีความเหนียวแน่นสูงกว่ากลุ่มขนาดใหญ่
7. ความคล้ายคลึงกันบางประการ ของสมาชิกจะมีส่วนช่วยให้กลุ่ม มีความเหนียวแน่น
8. ความเหนียวแน่นของกลุ่มจะเพิ่มขึ้น ถ้าหากเกียรติยศชื่อเสียงของกลุ่มได้รับการยกย่องมากขึ้น
9. ความเหนียวแน่นของกลุ่มจะเพิ่มขึ้น ถ้ากลุ่มได้รับการรุกรานหรือโจมตีจากกลุ่มอื่นหรือจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

พัฒนา แก้วจุก (2545 : 35) ได้กล่าวว่า กลุ่มมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนอย่างมากมาย จะสังเกตได้จาก ข้อเท็จจริงต่อไปนี้

1. ชีวิตคนหนีไม่พ้นกลุ่มตั้งแต่แรกเกิดจนตาย
2. กลุ่มเป็นสถาบันที่สนับสนุนการเรียนรู้ การคิด และการแก้ปัญหาของบุคคล
3. กลุ่มเป็นสถาบันที่ฝึกและกำหนดบุคลิกภาพของบุคคล
4. กลุ่มเป็นเครื่องสะท้อนให้บุคคลรู้จักตนเอง ได้ดีขึ้น
5. กลุ่มช่วยในการสร้างแรงจูงใจให้บุคคลได้ดี
6. กลุ่มสามารถที่จะก่อให้เกิดพลังมหาศาลได้ทั้งดีและเสีย

7. กลุ่มช่วยให้นักพัฒนาหรือเจริญเติบโตทางด้านจิตใจ
8. การเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลเกิดขึ้นในกลุ่มได้ง่ายกว่าในแต่ละบุคคล
9. คนเรามักจะมีความคิดมากขึ้น และมีเหตุผลดีขึ้นเมื่ออยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม
10. การทำงานในรูปกลุ่มเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร (2547 : 19) ได้สรุปว่า การรวมกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ถือเป็นเครื่องมือต่อสู้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้คนทุกคนขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคนยากจน เกษตรกร นักธุรกิจ นักการเมือง ฯลฯ ซึ่งตกอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นฝ่ายเสียเปรียบ อีกทั้งยังทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อันเป็นการเพิ่มพลังปัญญา และรวมปัญญาในการจัดการกับปัญหาของตน และริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมที่ยังประโยชน์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การรวมกลุ่มสามารถเพิ่มพลังอำนาจการต่อรองในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งในระดับปฏิบัติ และในระดับนโยบายของประเทศ และในท้ายที่สุด การรวมกลุ่มเอื้อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอันเป็นเป้าหมายของการพัฒนา

จากความคิดเห็นของนักวิชาการดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิต และมีอิทธิพลต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของคนอย่างมากมาย กล่าวคือ ชีวิตคนหนึ่งไม่พ้นกลุ่มตั้งแต่แรกเกิดจนตาย กลุ่มเป็นสถาบันที่สนับสนุนการเรียนรู้ การคิด การแก้ปัญหา ฝึก และกำหนดบุคลิกภาพของบุคคล กลุ่มเป็นเครื่องสะท้อนให้บุคคลรู้จักตนเองได้ดีขึ้น กลุ่มช่วยในการสร้างแรงจูงใจให้บุคคลได้ดี กลุ่มสามารถที่จะก่อให้เกิดพลังมหาศาลได้ทั้งดี และเสีย กลุ่มช่วยให้นักพัฒนาหรือเจริญเติบโตทางด้านจิตใจ การเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลเกิดขึ้นในกลุ่มได้ง่ายกว่าในแต่ละบุคคลคนเรามักจะมีความคิดมากขึ้น และมีเหตุผลดีขึ้นเมื่ออยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม การทำงานในรูปกลุ่มเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย กลุ่มเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ถือเป็นเครื่องมือต่อสู้กับสถานการณ์ต่าง ๆ อีกทั้งยังทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อันเป็นการเพิ่มพลังปัญญาและรวมปัญญาในการจัดการกับปัญหา และริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมที่ยังประโยชน์ กลุ่มสามารถเพิ่มพลังอำนาจการต่อรองในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งในระดับปฏิบัติ และในระดับนโยบายของประเทศ อีกทั้ง กลุ่มเอื้อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอันเป็นเป้าหมายของการพัฒนา

สาเหตุของการเข้าร่วมกลุ่ม

ได้มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงสาเหตุของการเข้าร่วมกลุ่มไว้ดังต่อไปนี้

เอนเกล และสเนลกรูฟ (Engle and Snellgrove. 1974 : 30) ได้กล่าวว่า สาเหตุที่บุคคลเข้าร่วมกลุ่มว่ามีอยู่ 4 ประการ คือ

1. มีความพึงพอใจในกิจกรรมนั้น (Pleasure from Activities)

2. มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย (A Feeling of Security)
3. เพื่อส่งเสริมสถานภาพของตนเอง (Enhancement of Status)
4. เพื่อจุดประสงค์ทางธุรกิจ (For Purposes of Business)

วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง (2528 : 257-258) ได้กล่าวว่า สาเหตุที่บุคคลจัดตั้งและเข้าร่วมกลุ่มว่า โดยทั่วไปการที่คนมารวมกลุ่มก็เพราะเขาเชื่อว่ากลุ่มจะสามารถสนองความต้องการบางอย่าง หรือหลายๆอย่าง ให้แก่เขาได้ แต่ถ้าจะแยกออกเป็นเหตุผลแล้วก็มีอยู่หลายประการ ดังนี้คือ

1. บุคคลนั้นอาจถูกดึงเข้ากลุ่ม โดยบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มนั้นอยู่แล้วโดยคนที่ถูกดึงจะคาดไว้ล่วงหน้าว่าการที่เขาได้เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นจะได้รับผลดี
2. บุคคลนั้นรู้สึกว่าจะมุ่งหมายของกลุ่มนั้นมีผลที่คุ้มค่า และเขารู้สึกว่าการที่เขา มารวมกลุ่มนั้นจะช่วยให้สามารถบรรลุถึงความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มได้ง่ายขึ้น อันนี้แสดงว่า ความต้องการของกลุ่มและความต้องการของบุคคลนั้นต้องการมีความสอดคล้องกัน
3. บุคคลนั้นเข้าร่วมกลุ่ม เพราะเขาพอใจที่ได้มีความสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม
4. กิจกรรมของกลุ่มเป็นที่ดึงดูดใจให้บุคคลนั้นเข้าร่วมกันเป็นสมาชิก เช่น เข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมว่ายน้ำก็เพราะอยากจะทำให้ว่ายน้ำให้เป็นหรือให้เก่งขึ้น
5. บุคคลนั้นอาจเข้าร่วมกลุ่มเพื่อจุดมุ่งหมายทางอ้อม เช่น นักธุรกิจเข้าร่วมกลุ่มอาหารกลางวัน ไม่ใช่เพื่อการสังคมน่าที่เป็นวัตถุประสงค์ของกลุ่มแต่เพื่อผลการติดต่อทางธุรกิจ เป็นสำคัญ

จรัญ พุฒิมวงส์ (2538 : 12) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้ชาวชนบทเข้าร่วมกลุ่ม และองค์กร โดยทั่วไปแล้วได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อการเข้ากลุ่ม และประโยชน์ที่พึงจะได้รับ คือ

1. ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เงินทุน ความรู้ในการประกอบอาชีพ รายได้ที่เพิ่มขึ้น และการช่วยเหลือด้านการตลาด
2. ประโยชน์ทางสังคม ได้แก่ เกียรติยศ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนสมาชิกในกลุ่มด้วยกัน และความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกกลุ่มกับเจ้าหน้าที่

ประกิจ ดาราฉาย (2541 : 30 -31) ได้กล่าว ถึงเหตุผลให้เกิดการรวมกลุ่ม ว่ามีเหตุผล 3 ประการ คือ

1. ความต้องการ (Needs) เหตุผลสำคัญของการรวมกลุ่มคือ การที่สมาชิกของกลุ่มมองเห็นว่ากลุ่มเป็นวิธีการที่จะสนองตอบความต้องการของเขาได้ และการเข้าไปรวมกลุ่มนั้นจะต้องไม่เป็น

2. การลงทุนที่ขาดหลักเหตุผลมากเกินไปนั่นคือการที่คนจะตัดสินใจเป็นสมาชิกของกลุ่มใดก็ตามเมื่อเขาต้องมองเห็นว่าการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้นๆ จะช่วยให้เขาได้รับสิ่งที่เขาต้องการคุ้มค้ำกับสิ่งที่เขาลงทุนไป

3. เป้าหมายร่วมกัน (Share Goals) การมีเป้าหมายร่วมกันเป็นสาเหตุที่อาศัยข้อเท็จจริงในประเด็นที่ว่า คนเรามักจะมีเป้าหมายบางอย่างซึ่งไม่สามารถจะทำให้บรรลุได้โดยการทำงานแต่เพียงลำพังคนเดียว ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงต้องการกำลังของกลุ่มเพื่อให้จุดมุ่งหมายที่สมาชิกของกลุ่มมีส่วนร่วม นอกจากนั้นก็ยังมีการรวมกลุ่มกันเพราะเขามีกิจกรรมร่วมกันและมีความสนใจร่วมกันคนมีกิจกรรมเหมือนกันมารวมกลุ่มกันก็จะรวมกลุ่มกันด้านประสิทธิผล

จากความคิดเห็นสรุปได้ว่า สาเหตุของการเข้าร่วมกลุ่มนั้นเพราะว่ากลุ่มสามารถสนองความต้องการบางอย่าง หรือหลาย ๆ อย่าง ให้แก่เขาได้ ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งบุคคลอาจถูกดึงหรือสมัครใจเข้าร่วมกลุ่มก็ได้ หรือเพราะเหตุผลบางประการ เช่น มีความพึงพอใจในกิจกรรมมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เพื่อส่งเสริมสถานภาพของตนเอง หรือเพื่อจุดประสงค์ทางธุรกิจ

ทฤษฎีบุคลิกภาพของกลุ่มของแคทเทิล

ไพบูลย์ เบ้าเงิน (2539 : 29-30) กล่าวว่าทฤษฎีบุคลิกภาพของกลุ่มของแคทเทิล อาศัยหลักการจากทฤษฎีการเสริมแรง คือกฎแห่งผล (Law of Effect) เพื่ออธิบายพฤติกรรมของกลุ่ม แนวคิดในทฤษฎีนี้ประกอบด้วย

1. กลุ่มแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีบุคลิกภาพเฉพาะตัว (Population Traits) ได้แก่ สติปัญญา เจตคติ บุคลิกภาพ
2. กลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะ โครงสร้างภายใน โดยเฉพาะ (Syntality Traits or Personality Traits) ซึ่งจะทำให้แต่ละกลุ่มมีลักษณะ แตกต่างออกไป บุคลิกภาพของกลุ่ม ได้แก่ ความสามารถของกลุ่มที่มีอยู่ การกระทำของสมาชิกร่วมกัน การตัดสินใจ ประพฤติกรรมการแสดงออกของสมาชิก เป็นต้น
3. กลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีโครงสร้างภายใน โดยเฉพาะ (Characteristic of Internal Structure) ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและแบบแผน หรือลักษณะในการรวมกลุ่ม เช่น มีการแสดงบทบาทตำแหน่งหน้าที่ มีการสื่อสารระหว่างสมาชิก เป็นต้น
4. การเปลี่ยนแปลงบุคลิกของกลุ่ม (Dynamic of Syntality) หมายถึง การแสดงกิจกรรมหรือความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง การกระทำของสมาชิกจะมีจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ

4.1 การรักษาการร่วมกลุ่มกันของสมาชิก (Maintenance Synergy) หมายถึง การรักษาความร่วมมือของสมาชิกเพื่อให้มีความสัมพันธ์เป็นไปอย่างราบรื่น และก่อให้เกิดความสามัคคีความร่วมมือแรงร่วมใจกัน

4.2 ทำให้การร่วมกลุ่มมีประสิทธิภาพ (Effective Synergy) คือ การที่สมาชิกมุ่งทำให้งิจกรรมบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ทฤษฎีสัมฤทธิ์ผลของกลุ่มของสต็อคคิลล์ (A Theory of Group Achievement)

ไพบูลย์ เบ้าเงิน (2539 : 30-31) ยังได้กล่าวว่า องค์ประกอบของทฤษฎีสัมฤทธิ์ผลของกลุ่มของสต็อคคิลล์ iva มี 3 ประการ คือ

1. สิ่งที่สมาชิกรนำเข้า (Member input) เมื่อบุคคลอยู่รวมกันจะเกิดผลดังนี้

1.1 มีการแสดงออกหรือมีการปฏิบัติงาน (Performance)

1.2 มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) เกิดขึ้น

1.3 มีการคาดหวัง (Expectations)

2. ตัวแปรเป็นสื่อกลาง (Mediating Variables) เปรียบเทียบได้กับกระบวนการแปรเปลี่ยนสิ่งทีสมาชิกรนำเข้าให้เป็นผลผลิตหรือสิ่งนำออก (Group Output) ตัวแปรต่างประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

2.1 โครงสร้างอย่างเป็นทางการ (Formal Structure) คือสิ่งที่คาดหวังจากการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น การกำหนดตำแหน่งให้แก่สมาชิกแต่ละคนให้มีสถานภาพ (Status) หน้าที่ (Function) วัตถุประสงค์ และปทัสถานตามที่ควรจะเป็น เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติ และมีปฏิกิริยาตามที่คาดหวัง และทำให้เป็นผลของการทำงานเป็นจริงขึ้นมาได้

2.2 โครงสร้างของบทบาท (Role Structure) คือโครงสร้างของกลุ่มที่เชื่อว่าจะมีอยู่ภายในสมาชิก และคน สมาชิกของแต่ละคนมีบทบาทของตนอย่างเต็มที่ บทบาทดังกล่าว คือ ความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ และการดำเนินงาน ตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

3. สิ่งนำออกของกลุ่มหรือผลผลิตของกลุ่ม (Group Output) หรือสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม (Group Achievement) ผลที่ได้จากสิ่งทีสมาชิกรนำเข้าและแปรเปลี่ยนด้วยกระบวนการที่ เรียกว่า ตัวแปร สื่อกลาง สิ่งนำออกของกลุ่มนี้ออกมาเป็น 3 ลักษณะ คือ

3.1 ผลผลิตหรือผลของการทำงาน (Productivity)

3.2 ขวัญ (Morale)

3.3 ความสามัคคี (Cohesion) หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม

จากทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม พอจะสรุปปัจจัยที่มีผลให้คนเข้าร่วมกลุ่มได้ดังนี้

1. ความพึงพอใจในกิจกรรม

2. ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย
3. จุดมุ่งหมายของกลุ่มและจุดมุ่งหมายของบุคคลมีความสอดคล้องกัน
4. พึงพอใจที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ
5. ความคาดหวังของสมาชิก
6. มีจุดมุ่งหมายทางธุรกิจ
7. ประโยชน์ทางสังคม
8. ต้องการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและส่วนรวม
9. ต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งทางร่างกาย และจิตใจ

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

คนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถและพลังอันซ่อนเร้นแฝงอยู่ อันได้แก่กำลังความคิดแรงงาน ฝีมือ หรือทักษะ ซึ่งพลังเหล่านี้ถ้าได้รับการจุดคั่นและนำมาใช้ประโยชน์แก่ชุมชนก็จะสามารถบันดาลความสำเร็จทั้งปวงให้แก่ชุมชนได้ กรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทในการพัฒนาคน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสิ่งแวดล้อมดี ตามความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ด้วยการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชน การให้การศึกษาและพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งในด้านจิตใจ สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการพัฒนาคนผ่านระบบกลุ่ม โดยมีกิจกรรมพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เป็นเครื่องมือดำเนินการตามหลักและวิธีการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ประชาชนมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

กรมการพัฒนาชุมชน มีภารกิจสำคัญ ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก/วิสาหกิจชุมชน มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชนบทรวมตัวกันระดมเงินออมเพื่อจัดตั้งกองทุนของชุมชน ในรูปกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านเงินทุนประกอบอาชีพหรือใช้จ่ายยามเดือดร้อนจำเป็น โดยการบริหารจัดการของสมาชิกและช่วยเหลือแบ่งปันกันในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจัดตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2517 ที่ตำบลข้าวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้ปรัชญา ใช้หลักการออมทรัพย์เป็นอุปกรณ์ในการพัฒนางานที่ทำการพัฒนา มนุษย์ไม่มีงานใดที่มีคุณค่า มีคุณค่า และมีเกียรติ ศักดิ์ศรีเท่างานพัฒนาชุมชน ก็เพราะสอนให้คนรู้จักพึ่งตนเอง ในเรื่องของวัฒนธรรมค่านิยม

งานพัฒนาชุมชนจึงเป็นงานที่สอนให้คนพึ่งพาตัวเองได้ในที่สุด โดยประการแรกนั้น คือ การให้ความรู้แก่ประชาชน (Education For Development) ให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้คน

สามารถดำเนินกิจกรรมตัวเองได้ ร่วมดำเนินงานซึ่งกันและกันได้ และสามารถพึ่งพาตัวเองได้ในที่สุด และพึ่งพาซึ่งกันและกันได้ ในที่สุด เป้าหมายสุดท้ายคือ ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข ไม่ใช่อยู่อุดมดี แต่อยู่ดีมีสุข (ยูวัฒน์ วุฒิเมธี. ออนไลน์. 2551)

จากการที่ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (ออนไลน์. 2551) ได้ศึกษาและทำงาน ในการพัฒนาชุมชนมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานท่านได้จัดทำหนังสือ คู่มือ และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ไว้มากมายหลายเรื่องผู้จัดทำงานวิจัยจึงได้รวบรวมสาระ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ทางกรมการพัฒนาชุมชน ได้จัดพิมพ์เผยแพร่ดังต่อไปนี้

1. ความหมาย

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ การรวมตัวกันของประชาชนในการช่วยเหลือ ตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านเงินทุน โดยการประหยัดทรัพย์ แล้วนำมาสะสมรวมกัน ทีละเล็กทีละน้อยอย่างสม่ำเสมอเพื่อใช้เป็นทุนสำหรับสมาชิกที่มีความจำเป็น/เดือดร้อน กู้ยืมไปใช้ ในการลงทุน พัฒนาอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของครอบครัว เป็นกระบวนการรวมคนทุกระดับ โดยมีหลักการ และอุดมคติเดียวกันในการที่จะระดมเงินเพื่อช่วยเหลือ และหรือแก้ปัญหา ความเดือดร้อนของสมาชิกกลุ่ม ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และสวัสดิการของครอบครัว

2. วัตถุประสงค์

เพื่อใช้เงินในการพัฒนา คน สังคม และเศรษฐกิจ ดังนี้

2.1 การพัฒนาคน เพื่อเป็นการพัฒนาให้สมาชิกมีคุณธรรม 5 ประการ คือ

- 2.1.1 มีความซื่อสัตย์
- 2.1.2 มีความเสียสละ อดทน และทนอด
- 2.1.3 มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และเพื่อนสมาชิก
- 2.1.4 มีความเห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน
- 2.1.5 มีความไว้วางใจ

2.2 การพัฒนาสังคม

- 2.2.1 ส่งเสริมและปลูกฝังประชาธิปไตย
- 2.2.2 ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี
- 2.2.3 ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นคนที่ดี

2.3 การพัฒนาเศรษฐกิจ

- 2.3.1 ส่งเสริมการระดมทุนในหมู่บ้าน / ตำบล

2.3.2 ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของสมาชิกให้ครบวงจร จนทำให้ไปสู่อาชีพหลัก โดยฝึกฝนให้สมาชิการู้จักอดออม การวางแผนการใช้จ่ายเงินของตนเอง และเงินกู้ของกลุ่มอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพ

2.3.3 ส่งเสริมการเป็นนักธุรกิจขนาดย่อมให้เกิดขึ้นในทุกชุมชนในชนบท เพื่อปูพื้นฐานการประกอบธุรกิจขนาดดังกล่าวต่อไป

3. หลักการดำเนินงาน

การดำเนินงานยึดหลักความเท่าเทียมกัน และความเสมอภาคของสมาชิก คือ

3.1 บุคคลทุกเพศวัย อาชีพ สามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้

3.2 สมาชิกทุกคนจะต้องเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้าตามระเบียบข้อตกลงของกลุ่ม

3.3 สมาชิกทุกคนได้รับสิทธิ และมีความเสมอภาคกัน ดังนี้

3.3.1 การปฏิบัติหน้าที่ของตนที่มีต่อกลุ่ม

3.3.2 รับบริการจากกลุ่ม

3.3.3 ถูกทำโทษจากกลุ่ม หากไม่ทำตามระเบียบที่กำหนดไว้

3.3.4 ไม่ได้รับสิทธิใด ๆ ว่าเป็นกรรมการหรือสมาชิกกลุ่ม

4. ประเภทของสมาชิก

4.1 สมาชิกสามัญ

4.1.1 สมาชิกก่อตั้ง หมายถึง สมาชิกที่มีความสนใจ และศรัทธาของกลุ่ม เพื่อการผลิต รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ฯ ขึ้น ซึ่งอาจจะประกอบด้วยสมาชิก 20 – 30 คน ซึ่งกรรมการพัฒนาจะให้สมุดสัจจะสะสมโดยไม่คิดมูลค่า

4.1.2 สมาชิกสมทบ หมายถึง สมาชิกที่มีความสนใจ และศรัทธาในหลักการของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ที่จัดตั้งในหมู่บ้านหรือตำบลที่ตนอยู่ จึงสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เราเรียกว่า สมาชิกสมทบ จะต้องผ่านการทดลองส่งสัจจะไม่น้อยกว่า 3 เดือน ถ้ามีสัจจะที่เชื่อถือได้จึงรับเป็นสมาชิกถาวรของกลุ่มต่อไป ซึ่งสมาชิกสมทบนั้นจะต้องเสียค่าสมัคร ค่าธรรมเนียม และค่าสมุดสะสมด้วย

4.2 สมาชิกวิสามัญ หมายถึง กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีในหมู่บ้าน ตำบล ที่มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เช่น กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มเลี้ยงสุกร กลุ่มจักสาน กลุ่มทอผ้า ฯลฯ กลุ่มเหล่านี้สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ฯ โดยประธานกลุ่มเป็นผู้สมัครในนามของกลุ่มอาชีพต่างๆ สมาชิกถือสัจจะสะสมทรัพย์ผ่านกลุ่มอาชีพ โดยประธานกลุ่มนั้นๆ เป็นผู้นำฝากเงินรายเดือนหรือเป็นเป็นผู้ยื่นขอกู้จากเงินจากกลุ่มออมทรัพย์ฯ ในนามของกลุ่ม

4.3 สมาชิกกิตติมศักดิ์ คือ ข้าราชการ คหบดี ผู้มีฐานะร่ำรวย สนใจ และศรัทธาในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มได้ แต่ขอกู้เงินจากกลุ่มไม่ได้ แต่มีสิทธิรับเงินปันผลเฉลี่ยคืน และบริการอื่น ๆ จากกลุ่มได้

5. หลักการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

การบริหารงานมีคณะกรรมการบริหารงานคณะหนึ่ง ซึ่งสมาชิกกลุ่มเป็นผู้เลือกตั้ง เพื่อนสมาชิกที่มีคุณสมบัติ มีความรู้ ความเสียสละ ขึ้นมาทำงานแทนสมาชิกทุกคนเรียกว่า คณะกรรมการบริหาร มีจำนวน 14 – 34 คน ประกอบด้วยคณะกรรมการ 4 คณะ ได้แก่

5.1 คณะกรรมการอำนวยการ

5.2 คณะกรรมการเงินกู้

5.3 คณะกรรมการตรวจสอบ

5.4 คณะกรรมการส่งเสริม

คณะกรรมการทั้ง 4 คณะ จะต้องนัดประชุมกันอย่างน้อยทุก 3 เดือน เพื่อปรึกษา แก้ไขปัญหาาร่วมกัน และทำหน้าที่ของตนในแต่ละเดือน เดือนละ 1 ครั้ง อีกทั้งเพื่อพัฒนาสมาชิก ให้รู้จักการเป็นผู้นำทุก ๆ ปี คณะกรรมการทุกคนจะหมุนเวียนกันลาออกตามวาระ เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกคนอื่น ๆ ได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการผลัดเปลี่ยนกันไป กรรมการคนหนึ่ง ๆ ไม่ควรอยู่ในตำแหน่งเกิน 3 – 5 ปี เพื่อเป็นการฝึกสมาชิกทุกคนให้มีความรู้ ความสามารถ และฝึกลักษณะผู้นำที่ดีแก่สมาชิก

6. การเงินของกลุ่ม

6.1 เงินทุน ได้จาก

6.1.1 ค่าธรรมเนียมแรกเข้าของสมาชิก และค่าสมัครตามระเบียบของกลุ่ม

6.1.2 เงินสัจจะสะสมรายเดือนของสมาชิกจะผลัดเป็นค่าหุ้นของสมาชิก

6.1.3 เงินฝากพิเศษ เงินกู้

6.1.4 เงินอุดหนุนและเงินทุนหมุนเวียนจากทางราชการและองค์กรอื่น ๆ

6.1.5 เงินรายได้อื่น ๆ

6.2 การเก็บรักษาเงินทุน ฝากธนาคาร

6.2.1 บัญชีเงินฝากประจำ ได้แก่

1) เงินฝากสัจจะสะสม

2) เงินค่าหุ้นพิเศษ

3) เงินกู้ยืมจากเงินทุนหมุนเวียนพัฒนาการชุมชน

4) เงินบริจาค

6.2.2 บัญชีเงินฝากสะสมทรัพย์หรือเพื่อเรียก ได้แก่

- 1) เงินฝากพิเศษ
- 2) ค่าสมัคร และค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 3) ค่าบริการต่าง ๆ
- 4) ค่าปรับ

7. กิจกรรมของกลุ่ม

7.1 การให้กู้ยืม

7.1.1 กู้จากกลุ่ม ได้แก่

- 1) กู้ฉุกเฉิน เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อน
- 2) กู้สามัญ เพื่อลงทุนประกอบอาชีพ แยกเป็น
 - (1) กู้เป็นตัวเงิน
 - (2) กู้เป็นวัสดุ (ตามที่กลุ่มมีกิจกรรมสำหรับบริการสมาชิก)
 - (3) กู้ในรูปบริการทางวิชาการ
- 3) กู้สามัญ เพื่อแก้ปัญหาที่มีระยะเวลายาวนานกว่าการกู้ฉุกเฉิน เช่น เพื่อปลดเปลื้องหนี้สิน ใถ่ถอนจำนองจำนำทรัพย์สิน และความเดือดร้อนต่าง ๆ

7.1.2 กู้จากธนาคาร

7.2 ศูนย์สาริตการตลาด

7.3 กิจกรรมยั่งยืนาง

7.4 กิจกรรมธนาคารข้าว

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

การศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ซึ่งเป็น โครงการของ ครูชบ ยอดแก้ว จังหวัดสงขลา เพื่อจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ในจังหวัดจันทบุรี โดยเพิ่มแนวคิดให้วัดเป็นศูนย์กลางของกลุ่ม และจะต้องมีหลักธรรมทางศาสนาเป็นข้อปฏิบัติร่วมกัน กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตได้มีจุดเริ่มต้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ริเริ่มศึกษาและพัฒนาโดยการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคน พัฒนาชุมชน ให้เข้มแข็งยั่งยืน ได้มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มสัจจะไว้หลายท่าน ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมา

แนวคิดเรื่องการออมทรัพย์แบบพัฒนาครอบครัวชีวิตที่มีต้นสำนักมาจากครูชบ ยอดแก้ว แห่งจังหวัดสงขลา ได้ถูกนำมาผสมผสานกับแนวทางคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยพระอาจารย์ สุบิน ปณีโต ทำให้ที่จังหวัดตราดเกิดกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ขึ้นมากมาย แนวคิดนี้ได้เติบโต ออกไปอย่างกว้างขวางทั่วทั้งจังหวัดจันทบุรี เมื่อพระอาจารย์มนัส ชันติธัมโม นำแนวคิดนี้ มาประยุกต์กับแนวทางการรวมพลังปัญญาเพื่อแก้ไขปัญหาของชาวบ้านด้วยตนเอง (สำนักงาน กองทุนเพื่อสังคม. 2545 : 2)

พระมนัส ชันติธัมโม (อัมรัตน์) (ม.ป.ป. : 2) เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทอง หมู่ 2 ตำบล แสลง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ได้มีโอกาสสนทนาร่วมกับพระอาจารย์สุบิน ปณีโต วัดไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดตราด จึงได้แนวความคิดในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการจัดการทางระดมเงิน การออม การจัดการกับกองทุนสวัสดิการ มีการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อร่วมคิด ร่วมทำ โดยมีสัจจะวาจา เป็นกฎ กติกา และใช้ชื่อว่า กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนา คุณธรรมครอบครัวชีวิต โดยมาตั้งที่บ้านเกิดของท่านเป็นกลุ่มแรก ณ ศาลาบ้านพลูยาง หมู่ 5 ตำบล สีพยา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2539 มีสมาชิกร่วมก่อตั้งทั้งหมด 108 คน มีเงินสะสมแรกเข้า 6,810 บาท จึงร่วมกันกำหนดให้ทุกวันที่ 10 ของเดือนเป็นวันทำการ ของกลุ่ม เมื่อครบรอบปี คือทุกวันที่ 10 มีนาคม จะมีการประชุมใหญ่ เพื่อสรุปยอดเงินทั้งหมด ทั้งยอดเงินสะสม ยอดเงินกู้ และยอดเงินสวัสดิการ พร้อมทั้งปันผลกำไรให้แก่สมาชิก และร่วมกัน แสดงความคิดเห็นการบริหารกลุ่ม ตอนเช้าสมาชิกต้องหิ้วปันโตมีอาหารหวานความมาทำบุญร่วมกัน เพื่อให้สมาชิกมีความใกล้ชิดกับวัดมากยิ่งขึ้นซึ่งปัจจุบันชาวบ้านเริ่มห่างจากวัดกันไปทุกทีจึงใช้ กลุ่มสัจจะฯ เป็นตัวช่วยดึงคนให้เข้าวัดด้วย

2. หลักการบริหารกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ มีหลักการบริหารกลุ่มคือ ยึดหลักความเท่าเทียมกัน มีวัด เป็นศูนย์กลางของการบริหาร เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้แก่ บ้าน วัด โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ปัญหา ยึดหลักการบริหารแบบแบ่งปันช่วยเหลือ เอื้ออาทร กระบวนการเรียนรู้ ร่วมกัน โปร่งใส และตรวจสอบได้ ดังมีรายละเอียดนี้

2.1 หลักแนวคิดในการจัดตั้งกลุ่ม

2.1.1 หลักธรรมของพระพุทธศาสนา

2.1.2 หลักเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.3 หลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ

2.1.4 หลักประชาธิปไตย

2.2 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ 3 ข้อ ดังนี้

2.2.1 พัฒนาคณะให้มีคุณธรรมและยอมรับการปกครองระบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2.2.2 พัฒนาจิต เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม เน้นการทำงานพื้นฐานอาชีพ เพื่อความมั่นคงของสังคมไทยในชนบท

2.2.3 พัฒนาคณะให้มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บทุกชนิด เน้นอนามัยส่วนบุคคลและอนามัยสิ่งแวดล้อม

อีกทั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตยังมีการพัฒนาด้านปลูกฝังฝึคนิสัยให้เกิดธรรม 7 ประการ คือ

2.2.1 พึ่งตนเอง มีความสามัคคี เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัว

2.2.2 มีวินัยในตนเองมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ

2.2.3 ให้อภัยน้อมน้อมเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน

2.2.4 ให้รู้จักคิด วิचारณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

2.2.5 ให้มีขันติธรรมต่อคำวิจารณ์ รู้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือ หมู่เหล่า

2.2.6 ให้มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น

2.2.7 ให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักการเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ และผู้ตามที่ดี

2.3 เป้าหมาย

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ วางเป้าหมายไว้ดังนี้ได้ (พระมนัส ชันติชัยโม (อัมรินทร์) ม.ป.ป. : 1-5)

2.3.1 สร้างกองทุนในหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.2 จัดสวัสดิการชุมชน ค่ารักษาพยาบาล ค่าฌาปนกิจ ทุนการศึกษา

2.3.3 ให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

2.3.4 พัฒนาคณะ

2.3.5 สร้างชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้

2.4 ผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกลุ่มฯ

2.4.1 ฝึกฝนให้รู้จักประหยัดและออมทรัพย์สะสมเป็นประจำ

2.4.2 มีแหล่งเงินทุนและเงินกู้เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อน

2.4.3 เงินปันผลจากเงินสะสม และจากกิจกรรมของกลุ่มที่สมาชิกมีส่วนร่วม

2.4.4 บริการจากกิจกรรมของกลุ่ม

2.4.5 บริการทางวิชาการของกลุ่ม (กรมการพัฒนาชุมชน. 2534 : 61 – 67)

2.5 หลักเกณฑ์เงื่อนไขการเป็นสมาชิกกลุ่มฯ

หลักเกณฑ์เงื่อนไขการเป็นสมาชิกกลุ่มฯ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารการอบรมในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตที่ พระอาจารย์สุบิน ปณีโต ได้จัดทำขึ้น ซึ่งปัจจุบันอาจมีการปรับเปลี่ยนไปบ้างแต่หลักเกณฑ์เงื่อนไขการเป็นสมาชิกที่สำคัญก็ยังคงมีสาระดังต่อไปนี้

2.5.1 สมาชิกต้องเป็นคนในหมู่บ้านหรืออยู่ในชุมชนนั้น อย่างน้อย 1 ปีเต็ม ยกเว้นที่ปรึกษา

2.5.2 การจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการไม่น้อยกว่า 5 คน (คณะกรรมการมีอายุวาระ 1 ปี สิ้นปีเลือกคณะกรรมการใหม่ คนเก่าสามารถรับเลือกเข้ามาเป็นคณะกรรมการในวาระใหม่ได้)

2.5.3 สมาชิกต้องสะสมเงินประจำเดือนอย่างน้อย 10 บาท อย่างมาก 100 บาท จะลดหรือเพิ่มเงินฝากได้เมื่อครบรอบปีผล (ครบปีของการตั้งกลุ่ม) สมาชิกเงินสะสมต่ำกว่า 30 บาท ต่อเดือน มาขอกู้เงินต้องพิจารณาให้กู้ทีหลังทุกๆ ครั้งไป

2.5.4 สมาชิกกู้เงินได้บัญชีละ 1,000 บาท (โดยสมมุติ) ผ่อนส่งไม่เกิน 10 เดือน และไม่ต้องเสียดอกเบี้ย แต่ต้องเสียด่างรายละ 2 ต่อเดือน (แล้วแต่จะตกลง) ในระบบผ่อนส่งเงินต้นพร้อมเงินค่างวดทุกเดือน

2.5.5 ในวันประชุม และส่งเงินประจำเดือน สมาชิกไม่สามารถส่งเงินได้ (ขาดส่ง) ต้องเสียด่างปรับบัญชีละ 10-20 บาท ค่าปรับนี้จะนำส่งกองทุนสวัสดิการ

2.5.6 สมาชิกจะกู้ใหม่ได้จะต้องชำระบัญชีเก่าให้หมดก่อน

2.5.7 การพิจารณาให้กู้ คณะกรรมการจะพิจารณาให้กู้ตามความจำเป็นตามลำดับความสำคัญดังนี้ 1) เจ็บป่วย 2) เสียด่างการการศึกษา 3) อื่นๆ หากมีผู้กู้หลายรายและมีเงินกู้ไม่พอให้ตกลงกันแบบพี่น้อง

2.5.8 ครบ 12 เดือน จะต้องแบ่งเงินปันผลตามหุ้นละ โดยคิดหุ้นละ 10 บาท จัดสัดส่วนดังนี้ ร้อยละ 50 ของเงินค่างวดทั้งหมดปันผลตามหุ้น อีกร้อยละ 50 นำส่งเข้ากองทุนสวัสดิการ พร้อมทั้งจัดสรรค่าตอบแทนให้คณะกรรมการ ผู้ทำงาน โดยเริ่มจากปีที่ 2 ด้วยความเห็นชอบจากมติที่ประชุมของสมาชิก

2.5.9 เมื่อเงินเหลือจากการกู้ยืมแล้วต้องนำฝากสถาบันการเงิน เช่น ธนาคาร หรือสหกรณ์ได้

2.5.10 สมาชิกเข้าใหม่จะกู้เงินได้ต้องรอครบ 3 เดือน จึงจะมีสิทธิกู้ได้ครั้งหนึ่งของรุ่นพี่

2.5.11 สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ เป็นสมาชิกครบ 12 เดือน จึงสามารถรับสิทธิต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มฯ จากกองทุนสวัสดิการ สมาชิกใหม่ได้รับสิทธิครั้งหนึ่งของรุ่นพี่ เช่น รุ่นสองได้ครั้งหนึ่งของรุ่นหนึ่ง เป็นต้น

2.5.12 สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ เมื่อออกจากกลุ่มไปแล้วไม่ว่ากรณีใด ๆ จะหมดสิทธิรับบริการจากกองทุนสวัสดิการทันที และจะมีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้ ต้องเกินสามปีขึ้นไป

2.5.13 สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ จะถอนเงินสะสมคืนได้ เมื่อมีเงินสะสมเกิน 10,000 บาทขึ้นไป โดยถอนคืนได้เพียงครั้งหนึ่งเท่านั้น

2.5.14 คณะกรรมการทำบัญชีจะได้รับค่าตอบแทนโดยเริ่มจากปีที่ 2 ของการตั้งกลุ่ม ตามฐานะทางการเงินโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

2.5.15 กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ รับสมาชิกได้เพียง 4 รุ่นเท่านั้น แล้วปีใดรับหากมีสมาชิกลาออกให้ชื้อหุ้นได้ หากมีการรับสมาชิกเกินกว่ากฎเกณฑ์ให้คณะกรรมการเสนอต่อที่ประชุม สมาชิกของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ เพื่อขอความเห็นชอบในการรับสมาชิกใหม่ (ที่เกินจากรุ่น 4)

2.5.16 ผู้ที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต้องอยู่ร่วมประชุมใหญ่ในวันสิ้นปี เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการ พร้อมร่วมแสดงความคิดเห็นต่างๆ ทั้งต้องอยู่ฟังหลักการที่ทางกลุ่มได้เสนอขึ้นใหม่ ในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นในกลุ่ม โดยจะต้องมีผู้ใหญ่ในครอบครัวที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกมาร่วมประชุมด้วย อย่างน้อย 1 คน ถ้าไม่อยู่แม้แต่คนเดียว ถือว่าครอบครัวนั้นความประสงค์จะไม่เป็นสมาชิกต่อไป ถ้าหากครอบครัวใดไม่มีหนี้สิน ให้ถอนหุ้นคืนได้ หรือให้คณะกรรมการพิจารณาขายหุ้นให้ผู้อื่นได้ โดยสมาชิกในครอบครัวนั้นไม่มีข้ออ้างใดๆ ทั้งสิ้น

2.5.17 หากมีเรื่องอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากกฎเกณฑ์นี้ให้สมาชิกและคณะกรรมการช่วยกันพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป (พระสุบิน ปณีโต. (อัมรัตน์). 2544 : 13-14)

3. ขั้นตอนในการตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ

ในการตั้งจัดตั้งกลุ่มสัจจะฯ นั้นมักจะพบอุปสรรคและปัญหาหลากหลายกันไป เพราะในการให้ชาวบ้านมาร่วมเงินกันนั้นมีเงื่อนไขและที่มาไม่เหมือนกันอุปสรรคเบื้องต้นที่พบก็คือบางหมู่บ้านเคยมีกลุ่มมาก่อนแต่ล้มเลิกไปก็ต้องพูดคุยถึงรูปแบบการทำที่ผ่านมา และชี้ข้อบกพร่องแล้วเสนอแนวทางแก้ไขที่จะชวนตั้งกลุ่มใหม่ได้แต่อย่างไรก็ตามขั้นตอนในการตั้งกลุ่มสัจจะฯ นั้นมีวิธีที่ชัดเจนเป็นลำดับดังนี้

3.1 การชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจถึงปัญหาบ้านเมืองโดยชี้ให้เห็นว่าปัญหาบ้านเมือง ปัญหาในหมู่บ้านว่าเป็นอย่างไร ถูกเอารัดเอาเปรียบอย่างไร หรือเสียเปรียบอย่างไร ถ้าไม่รวมตัวกัน ในอนาคตจะเสียเปรียบมากขึ้นเรื่อยๆ ในการทำความเข้าใจประเด็นนี้สามารถยกนิทานเรื่อง “เสือกับวัว” มาประกอบดังนี้ มีวัวอยู่ 100 ตัว หากินอยู่ในหมู่บ้าน อยู่มาวันหนึ่งเข้ามาในหมู่บ้าน พอวัวเห็นเสือ จำฝูงก็ตะโกนบอกฝูงวัวทั้งหลายให้วิ่งหนีไม่คิดสู้ ในที่สุดก็ถูกเสือจับกินไปวันละตัวทุกๆ วันจนเหลือเพียง 10 ตัว ในที่สุดวัว 10 ตัว ที่เหลือก็กลับมาคิดกันว่า เราตัวใหญ่กว่าเสือมีเขาเป็นอาวุธ ในขณะที่เสือซึ่งตัวเล็กกว่าเรามีเขี้ยว และความไวเป็นอาวุธ ถ้าสู้กันตัวต่อตัวอาจสู้เสียไม่ได้ แต่ถ้าเรารวมตัวกันต้องสู้เสียได้แน่นอน ว่าแล้ววัวที่เหลือก็วางแผนเพื่อสู้เสือโดยให้วัว 4 ตัววิ่งเข้าไปชนขาเสือทั้ง 4 ข้าง พอเสือล้มลง ตัวที่เหลือก็เข้าไปรวมกันขวิด วันรุ่งขึ้นวัวก็ออกหากินตามปกติ เสือออกมารอเพื่อจับวัวกินตามปกติเช่นกัน แต่พอเสือเดินเข้ามาวัวก็ไม่ถอย วัว 4 ตัววิ่งเข้าไปชนขาเสือจนเสือล้มลงวัวที่เหลือก็เข้าไปรวมขวิดท้องเสือจนไส้ทะลัก เสือก็ตายในที่สุด นิทานเรื่องนี้สามารถตั้งคำถามได้ว่า ในหมู่บ้านเราใครคือวัว? และใครคือเสือ? ชาวบ้านคือวัว และนายทุนต่างๆ คือเสือ แล้วชี้ให้เห็นต่อไปอีกว่า ที่ผ่านมามีเงินเหลือก็นำไปฝากธนาคาร ใครขาดเงินก็ไปกู้ธนาคาร กู้มาลงทุนนอกระบบ การนำเงินไปฝากธนาคารเขาจ่ายดอกเบี้ยให้กับเราเพียงเล็กน้อย แต่เราต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเดินทาง ตอนไปกู้ก็เช่นกันเขาคิดดอกเบี้ยจากเราแพงขึ้น ซึ่งดอกเบี้ยที่เราเสียไปก็ไม่เคยมีผลกลับมาหาเราเลย เสียแล้วเสียเลย เราเจ็บป่วยธนาคารก็ไม่เคยมาดูแลช่วยเหลือ อย่างดีถ้าตายลงไปธนาคารอาจให้มอเตอร์ไซด์ส่งพวงหรีดมาให้สักพวงก็เท่านั้น คำถามต่อไปคือว่า เมื่อในหมู่บ้านมีทั้งคนมีเงินเหลือใช้ มีทั้งคนมีเงินไม่พอใช้ ทำไมเราไม่ช่วยกันเอง ทำไมเราต้องนำเงินไปช่วยคนนอก ไปช่วยธนาคาร คนที่ร่ำรวยก็ คือ ธนาคาร คนที่ยากจนลงก็คือพวกเราด้วยตนเองหากเราปล่อยให้เป็นเช่นนี้ต่างคนต่างอยู่อย่างนี้พวกเรา ก็จะเป็นเหมือนวัวที่ถูกเสือกินไปวันละตัวๆ แต่ถ้าบรรดาวัวทั้งหลายมารวมกลุ่มกัน ซึ่งมีทั้งจน มาตั้งกลุ่มร่วมกัน คนมีก็สะสมเงินมากหน่อย คนจนก็สะสมน้อยหน่อยตามกำลัง เงินที่รวมกันได้ ก็นำไปช่วยกันเอง ในหมู่บ้านในชุมชนคนฝากก็ได้เงินปันผลคนกู้ก็ได้เงินไปใช้ในสิ่งที่จำเป็นเพียงเสียค่าบำรุงให้กับกลุ่มซึ่งค่าบำรุงก็ไม่ได้นำไปไหนนำไปจัดสรรเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิกทุกคน เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าคลอดบุตร ตายไปมีค่าฌาปนกิจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีค่ามากกว่าพวงหรีดที่ธนาคารนำมาให้หลายเท่า นี่คือการไม่ยอมแพ้เสือ เป็นการหันหน้าสู้เสือ

3.2 ใช้เศรษฐศาสตร์แนวพุทธในการแก้ปัญหา โดยต้องใช้ธรรมนำเงิน ทุกคนต้องหันหน้ามาทำบุญร่วมกัน ซึ่งการทำบุญนั้นสามารถทำได้โดยการนำเงินมาฝากรวมกันและให้คนกู้ เพราะการที่คนตกทุกข์ได้ยากเผชิญกับปัญหาต้องการที่พึ่ง ซึ่งกลุ่มสามารถเป็นที่พึ่งได้เรียกว่าได้ทำบุญร่วมกัน ดังนั้นเมื่อคนมาสู่เงินที่ฝากไว้ไปประกอบอาชีพ ไปใช้หนี้ ไปลงทุนค้าขายหรือ

อะไรก็ได้แล้วแต่ ก็เป็นการสงเคราะห์เขาจึงเป็นการทำบุญ นำหลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธมาเป็นแนวทางโดยหลักธรรมบอกว่า “เมื่อได้ทรัพย์มาแล้ว ต้องแบ่งเป็น 4 ส่วน” คือ

- 3.2.1 เลี้ยงตัวเองและครอบครัวให้เป็นสุข
- 3.2.2 เอาไปลงทุนทำการค้าขาย
- 3.2.3 เอาไปเสียภาษีและบำเพ็ญกุศล
- 3.2.4 ให้เก็บออมไว้ในยามภัยพิบัติหรือเมื่อแก่ชรา

จากแนวคิดทั้งสองแบบดังกล่าว จึงได้ชวนให้ชาวบ้านมาตั้งกลุ่มสัจจะฯ ร่วมกันในชุมชน โดยการนำเงินมาฝากรวมกัน แล้วปล่อยให้คนกู้ ช่วยเหลือกันเองในชุมชนนอกจากนี้ผลกำไรจากการกู้ยืมซึ่งก็คือค่าบำรุงนั้นจะเป็นเงินปันผล และนำไปจัดตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการสำหรับสมาชิกที่เจ็บป่วย เป็นเงินฌาปนกิจ และสวัสดิการอื่น ๆ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.). 2547 : 13-14)

4. วิธีการทำงาน

เมื่อตั้งกลุ่มได้สำเร็จก็ประชุมคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่มขึ้นมาหนึ่งชุด มีประธาน กรรมการรับเงินออม กรรมการจ่ายเงินกู้ กรรมการรับเงินกู้ส่งคืน และกรรมการกองทุนสวัสดิการ ซึ่งจะทำงานกันแบบเครือข่าย แบบพี่น้องกัน ไม่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัวแน่นอนมากนักมักจะยืดหยุ่นตามความเหมาะสม คณะกรรมการก็ทำงานแบบเสียสละจริง ๆ ไม่มีผลประโยชน์ตอบแทนทำงานฟรีถึง 2 ปี จึงจัดสรรเงินจากสวัสดิการเป็นค่าตอบแทนบ้างพอได้ค่าน้ำมันรถมาทำงาน ต่อมากลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วในจังหวัดจันทบุรี โดยการก่อตั้งกลุ่มของพระอาจารย์มนัส ชันดิธัมโม และเครือข่ายพระสงฆ์จังหวัดจันทบุรี จึงเกิดกระบวนการเรียนรู้โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา จึงมีหลักวิธีการทำงานที่เป็นแนวเดียวกันดังนี้

วิธีการสำคัญที่ใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ คือการสร้างฐานปัจเจกชนไปสู่ระดับที่กว้างขึ้น โดยมีจุดเน้น 3 ประการ คือ การสร้างคน สร้างวิธีทำงาน และสร้างชุมชน/สังคม

4.1 สร้างคน วิธีการสร้างคนที่เป็นจุดเด่นของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ได้แก่

4.1.1 พระสงฆ์ และฆราวาสมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี อันเนื่องมาจากความเลื่อมใสศรัทธา

4.1.2 สมาชิกมีสำนึกรับผิดชอบร่วมกันในฐานะเป็นเจ้าของไม่ใช่เพียงผู้รับประโยชน์

4.1.3 สมาชิกมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกันในสถานภาพ และในสิทธิประโยชน์ จึงสามารถเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในสถานการณ์ปัจจุบันและวิสัยทัศน์ในอนาคต

4.1.4 สำนึกความรับผิดชอบต่อชุมชน ทำให้สมาชิกต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนไปพร้อม ๆ กัน จึงมีการแบ่งปันผู้ช่วยกันรู้ด้วยการเฉลี่ยทุกข์เฉลี่ยสุข

4.2 สร้างวิธีทำงาน วิธีทำงานที่น่าสนใจของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ได้แก่

4.2.1 การเชื่อมโยงภูมิปัญญาชาวบ้านกับเทคนิควิธีการสมัยใหม่ที่เลือกสรรมาใช้

4.2.2 ใช้วิทยากรชาวบ้านที่ได้รับการฝึกอบรมวิธีการสมัยใหม่ เช่น AIC, FSC และแผนที่ความคิด เพื่อนำไปใช้ในการระดมความคิดจากสมาชิก

4.2.3 ใช้คนเป็นศูนย์กลางทั้งในการสร้างองค์ความรู้การปฏิสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมได้เรียนรู้กระบวนการและผลงาน และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4.2.4 ใช้วิธีเรียนรู้โดยกลุ่มเป็นการสะสมข้อมูลความคิดเห็นและนำประสบการณ์ในการปฏิบัติมาแลกเปลี่ยนกันโดยการสรุปบทเรียนด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การระดมสมองการจัดเวทีชาวบ้าน

4.2.5 มีการติดตามประเมินผลตลอดเวลาโดยกลุ่ม เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในปัจจุบัน และเพื่อการวางแผนงานในอนาคต

4.2.6 พระสงฆ์เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ แต่ไม่ใช่ผู้นำ พระและชาวบ้านจะเดินไปด้วยกัน แต่ไม่ใช่พระเดินนำ ชาวบ้านเดินตาม จึงเกิดการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน

4.2.7 ใช้วิธีทำงานที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ให้เสร็จภายในวันเดียว เพื่อไม่ให้เกิดภาระและสมาชิกต้องเสียสละเวลาในการทำมาหากินมากเกินไป

4.3 สร้างชุมชน/สังคัม เป็นการขยายผลจากคน/กลุ่ม สู่ ชุมชน/สังคัม โดยวิธีการต่อไปนี้

4.3.1 จัดเวทีชาวบ้านและเวทีชุมชน โดยเชิญบุคคลภายนอกเข้าร่วม ในการนำเสนอผลงาน ทั้งที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน วิธีการเช่นนี้มีผลในการก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ผู้ปฏิบัติ และขณะเดียวกันมีการขยายผลอย่างน้อยในระดับแนวคิดสู่ชุมชน/สังคัม

4.3.2 การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการศึกษาดูงาน โดยการนำบทบาททั้งผู้ให้และผู้รับทำให้เกิดการขยายผลที่ชัดเจนขึ้นในวิธีปฏิบัติ

4.3.3 ชั้นตอนที่ 1 และ 2 นำไปสู่การสร้างเครือข่ายในงานประเภทเดียวกัน หรือเพื่อแก้ปัญหาทำนองเดียวกัน หรือสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่คล้ายคลึงกัน ช่วยให้เกิดการรวมพลังในวงกว้างและยั่งยืน

4.3.4 การรับฟังการประเมินผลจากภายนอก ช่วยให้เกิดการมองตนเอง และการเรียนรู้ชัดเจน กว้างขวางขึ้นทำให้มองเห็นช่องทางในการปรับปรุงแก้ไขและแสวงหาความร่วมมือในวงกว้าง (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคัม. 2545 : 18)

5. เทคนิควิธีการตั้งกลุ่ม
 - 5.1 เทคนิคการใช้เงินเป็นตัวเชื่อมคน
 - 5.2 เทคนิควิธีการกล้าตัดสินใจ
 - 5.3 เทคนิควิธีการสอนประชาธิปไตย
 - 5.4 เทคนิคการใช้เงินค่าบำรุงแทนดอกเบี้ย
 - 5.5 เทคนิคการปฏิบัติตามถือสัจจะ
 - 5.6 เทคนิควิธีจิตวิทยาเร้าความสนใจ (รับสมาชิกปีละ 1 ครั้ง)
 - 5.7 เทคนิควิธีการจัดตั้งกลุ่มวันทำบุญที่วัด (สมาชิกกลุ่มบุญ)
 - 5.8 เทคนิควิธีการได้เกียรติดีกว่าได้เงินเป็นค่าจ้าง
 - 5.9 เทคนิควิธีการปล่อยเงินกู้ให้ทันที
 - 5.10 เทคนิควิธีความเสมอภาคเท่าเทียม (คนรวยคนจนฝากเงินได้ไม่เกิน 100 บาท)
 - 5.11 เทคนิคไม่มีการทอนเงินออม
6. เทคนิควิธีการบริหารกลุ่ม
 - 6.1 เทคนิควิธีการจัดการบริหารจากฐานล่างขึ้นสู่บน
 - 6.2 เทคนิควิธีการบริหารจัดการทำงานให้เสร็จใน 1 วัน
 - 6.3 เทคนิควิธีการ 4 ปี ปีได้รับสมาชิก
 - 6.4 เทคนิคการประชุมแบบสัจจะ
 - 6.5 เทคนิคการจัดสวัสดิการ
 - 6.6 เทคนิคการบริหารแบบเชื่อมโยงกัน
 - 6.7 เทคนิคการบริหารแบบสร้างคน สร้างเงิน และสร้างงาน
 - 6.8 เทคนิควิธีฟื้นฟูวัฒนธรรมเครือข่ายพี่น้อง
7. เทคนิควิธีการพัฒนากลุ่ม
 - 7.1 เทคนิควิธีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ สร้างปัญญาพัฒนาคน
 - 7.2 เทคนิคการประชุมกำหนดวิสัยทัศน์ของกลุ่ม
 - 7.3 เทคนิคการเชื่อมภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความรู้สากล
 - 7.4 เทคนิควิธีการสร้างวิทยากรของกลุ่มเพื่ออบรมตนเอง (นักวิชาการของชาวบ้าน)
 - 7.5 เทคนิควิธีการจัดการธุรกิจชุมชนและโครงการเกษตรยั่งยืน (สำนักงานกองทุน

8. ผลงาน

จากปัจจัยและกระบวนการดังกล่าวก่อให้เกิดผลงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ 3 ด้าน คือ ด้านคน ด้านงาน ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล

8.1 ด้านคน

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรีขยายตัวได้รวดเร็ว เพราะเน้นศูนย์กลางที่ตัวคน โดยเริ่มจากพระอาจารย์มนัส ชันดิษฐ์โม ผู้เคยมีประสบการณ์กว้างขวางทางโลก ต่อเมื่อบวชเรียนก็แตกฉานทางธรรม ความสามารถของผู้นำหลักธรรมผนวกกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยในชนบทที่ยังใกล้ชิดใกล้ชิดพระอยู่ มีผลให้เครือข่ายผู้นำที่เป็นพระสงฆ์ร่วมอุดมการณ์ พระสงฆ์ยุคใหม่ ใฝ่ใจสังคัม สามารถดึงดูดสมาชิกในอำเภอต่าง ๆ ทั่วทั้งจังหวัดมาเข้ากลุ่มเพื่อ ออมทรัพย์ ออมบุญ เกื้อหนุนผู้ทุกข์ยาก จนถึงปี 2553 กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี มีมากกว่า 116 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิกประมาณ 33,048 คน และมีเงินหมุนเวียนมากกว่า 1000 ล้านบาท และสามารถแจ้งเกิดผู้นำตามธรรมชาติได้อีกหลายร้อยคน รวมทั้งวิทยากรด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นคนจากในชุมชน

ที่สำคัญกว่าจำนวนคนเชิงปริมาณ คือ การยกระดับคุณภาพทางจิตใจด้วยการหล่อหลอมจิตใจของสมาชิก โดยอาศัยหลักไตรสิกขา หลักธรรมในการดำรงชีวิต และหลักธรรมในการอยู่ร่วมกัน โดยผ่านกิจกรรมตามขนบประเพณีของสังคัมชนบทไทย

8.2 ด้านงาน

กลุ่มสัจจะฯ สร้างคน สร้างเงิน สร้างงาน เป็นฐานสู่ชุมชน การขยายงานของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรีดำเนินไปอย่างรวดเร็ว จากการระดมทุนเพื่อให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อแก้ปัญหาส่วนตัว สู่การพัฒนาอาชีพและธุรกิจชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

8.2.1 การแก้ปัญหาส่วนตัว ปัญหาส่วนตัวของสมาชิกซึ่งเป็นทุกข์จำต้องแก้ไขก่อน นั้นมีหลากหลาย เช่น การกู้ยืมระบบที่ต้องเสียดอกเบี้ยสูง การกู้เพื่อปลูกสร้างหรือขยายที่อยู่อาศัยเมื่อมีสมาชิกเพิ่ม การกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาบุตรหลาน ฯลฯ เคยมีการนำเงินออมจำนวน 58,481,402 บาท มาหมุนเวียนเป็นเงินกู้ได้ถึงกว่า 3 เท่า คือ 175,444,206 บาทนอกจากนั้นยังแบ่งดอกผลจากการกู้ยืม (ซึ่งกลุ่มฯ เรียกว่า ค่าบำรุง) ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งคืนให้สมาชิกผู้ถือหุ้นเป็นเงินปันผลในฐานะเจ้าของกองทุน อีกส่วนหนึ่งจัดสรรเป็นสวัสดิการแก่สมาชิกตามสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดทุกข์ คือ

ค่าฌาปนกิจศพ รายละ 3,000 – 5,000 บาท (ตามขนาดของกองทุน แล้วแต่ชนิดที่ประชุม และมีการลงขันช่วยเหลือกันจากสมาชิกอีก รายละ 10 บาท)

ค่ารักษาพยาบาล จ่ายให้ผู้ป่วยที่เข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล วันละ 100-500 บาท ต่อสมาชิก 1 ราย ใน 1 ปี เบิกได้ปีละไม่เกิน 5 วัน

ทุนการศึกษา จ่ายให้นักเรียนที่เป็นสมาชิกซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์ รายละเอียด 300-500 บาท

คนชรา คนพิการ จ่ายให้ตามมติของกลุ่มฯ

ทุนสำรองกรณีฉุกเฉิน จ่ายให้สมาชิกเมื่อเกิดปัญหาเร่งด่วน เช่น น้ำท่วม บ้านเรือน ไร่นาเสียหาย ไฟไหม้ เป็นต้น ซึ่งจะจ่ายให้ตามมติของกลุ่มฯ

8.2.2 การพัฒนาอาชีพและธุรกิจชุมชน ในการกู้เงินไปพัฒนาอาชีพเมื่อได้ผลดีก็นำ ข้อมูล และผลผลิตมาพูดคุยกันในกลุ่มฯ ทำให้เกิดแนวคิดและกิจกรรมที่กว้างขวางขึ้น เช่น การทดลองใช้ปุ๋ยชีวภาพนำร่อง เมื่อได้ผลก็ขยายต่อโดยการรวมหุ้นสมาชิกทำธุรกิจจากน้ำตาล เพื่อให้สมาชิกนำไปผลิต

8.3 ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล

8.3.1 ด้านประสิทธิภาพ คุ้ได้จากความรวดเร็วในการปฏิบัติงานซึ่งกลุ่มฯ สามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในวันเดียว รวมทั้งมีความหลากหลายทั้งด้านการกู้ยืม ด้านสวัสดิการต่าง ๆ และขยายไปสู่ด้านอาชีพในระดับเศรษฐกิจชุมชน เช่น การผลิต ปุ๋ยชีวภาพ และร้านค้าชุมชน

8.3.2 ด้านประสิทธิผล จากการสำรวจความคิดเห็นและความรู้สึกของสมาชิกกลุ่มโดยคณะวิจัยจากสถาบันราชภัฏรำไพพรรณี จันทบุรี สรุปได้ดังนี้

1) ด้านจุดเด่น

(1) สมาชิกเห็นประโยชน์ของกลุ่มฯ ได้ออมเงินทุกเดือน เมื่อมีปัญหากู้เงินได้ โดยค้ำประกันกันเองด้วยคุณธรรม ยามจำเป็นมีสวัสดิการให้

(2) สมาชิกมีความพึงพอใจ ภูมิใจที่ได้ช่วยให้กลุ่มฯ มีเงินออมสมาชิกเสมือนเครือญาติ ได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีเพื่อนบ้าน มีพระสงฆ์เป็นที่พึ่งที่ปรึกษา กู้ยืมไม่ต้องอายใครเพราะเป็นเงินของตนเอง อุ่นใจเวลาตาย และเจ็บไข้ มีหลักประกัน ลูกหลานไม่ต้องเดือดร้อน มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

(3) สมาชิกมีความประสงค์จะดูแลรักษากลุ่มฯ เมื่อมีประโยชน์เช่นนี้ จึงมั่นใจว่าจะช่วยกันดูแลกลุ่มฯ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหมู่บ้าน และขยายให้เป็นธนาคารหมู่บ้านต่อไป

2) ด้านจุดอ่อนที่ต้องแก้ไข

(1) สมาชิกยังไม่เข้าใจแนวคิดและวิธีการของกลุ่มฯ สมาชิกบางคนเข้ากลุ่มฯ เพราะถูกชักชวนยังไม่ทันได้ศึกษาให้ถ่องแท้

(2) สมาชิกยังไม่มั่นใจในกลุ่มๆ เพราะไม่ค่อยเข้าใจในระบบการเงิน เกรงจะมีเงินไม่พอให้กู้ เกรงจะล้มเหมือนกลุ่มที่แล้วๆ มา เป็นต้น (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. 2545 : 20-23)

9. สรุปบทเรียนสำคัญ

จากการที่สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมและมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีร่วมกัน ทำการศึกษาวิจัยสามารถสรุปบทเรียนได้ 5 ประการ คือ

9.1 การเริ่มต้นจากการแก้ปัญหาที่ คน การแก้ปัญหาที่ตัวบุคคลในด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสมาชิกและผู้ด้อยโอกาส โดยใช้คุณธรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นการแก้ปัญหา ภายนอกและยกระดับจิตใจไปพร้อม ๆ กัน เปรียบเสมือนการสร้างเสาเข็มแต่ละต้นให้แข็งแรง

9.2 การใช้กลุ่มเป็นหลักในการแก้ไขปัญหาทำให้เกิดการระดมพลังการมีส่วนร่วม การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และเรียนรู้ที่จะเติบโตพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน มีส่วนช่วยเหลือช่องว่างทั้งทาง เศรษฐกิจและสังคม เปรียบเสมือนการนำเสาเข็มที่แข็งแรงปักลงในดินแล้วเทคอนกรีตเป็นฐานของ ชุมชน

9.3 การดำเนินการเป็นขั้นตอน มีการดำเนินการจากตัวบุคคล (การออม การกู้ยืม สวัสดิการ) ไปสู่กลุ่ม (กองทุนกู้ยืม กองทุนสวัสดิการ กองทุนร้านค้า กองทุนผลิตปุ๋ยจุลินทรีย์ ฯลฯ) เปรียบเสมือนการขึ้นโครงสร้างเป็นส่วนต่าง ๆ ของอาคารจากรากฐานที่แข็งแรงแล้ว

9.4 การเชื่อมต่อเครือข่ายต่าง ๆ ในจังหวัด ทั้งเครือข่ายการออม เครือข่ายร้านค้า เครือข่ายการผลิต เช่น ปุ๋ยจุลินทรีย์ ฯลฯ เปรียบเสมือนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาคารต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่และพึ่งพากันได้

9.5 การขยายเครือข่ายไปสู่จังหวัดอื่น ซึ่งขณะนี้ดำเนินการไปในระดับแลกเปลี่ยน แนวคิดข่าวสารข้อมูล แต่ยังไม่ถึงระดับกิจกรรม หากสามารถขยายไปตามขั้นตอนและเชื่อมต่อกัน ได้อย่างเหมาะสมแล้ว ก็จะนำไปสู่สังคมมีคุณภาพ เข้มแข็ง และสันติสุขระดับประเทศได้ (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. 2545 : 24)

กระบวนการการทำงานของกลุ่มจะสะสมทรัพย์สินทุนริ ยึดแนวทางการมีส่วนร่วม ของสมาชิก โดยการร้อยใจ สานความคิด พัฒนาคุณภาพชีวิตโดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. การรวมกลุ่ม ขยายงาน และขยายกลุ่ม
2. การจัดองค์กรและเครือข่าย
3. วิธีการทำงาน

การรวมกลุ่ม ขยายงาน และขยายกลุ่ม โดยใช้หลัก 2 ประการ คือ

1. ใช้สัจจะเป็นทรัพย์สินภายใน คู่กับเงินที่ใช้เป็นสื่อแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจเป็นทรัพย์สินภายนอก การระดมพลังให้เกิดกองทุนถือเสมือนการลงแขกทางการเงิน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มๆ จะเป็นไปทุกขั้นตอนด้วยความสมัครใจ นับตั้งแต่เมื่อได้ฟังคำชี้แจงหลักการและเงื่อนไขโดยพระสงฆ์แล้ว หากมั่นใจและมีคุณสมบัติก็กรอกใบสมัครเป็นสมาชิก การรับสมัครนี้จะมีเพียงปีละครั้ง สมาชิกมีส่วนร่วมครั้งแรก โดยการจ่ายค่าหุ้นประจำเดือน เดือนละไม่น้อยกว่า 10 บาทแต่ไม่เกิน 100 บาท นับเป็นการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นใจ และร่วมจ่ายเงิน

2. การมีส่วนร่วมในการประชุมคัดเลือกกรรมการ แล้วจึงร่วมกันสวดมนต์ ให้คำปฏิญาณและสาบานตนว่าจะซื่อสัตย์ จากนั้นก็มีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกอย่างต่อเนื่อง เช่น มาส่งเงินประจำเดือน มาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจกำหนดกฎเกณฑ์ของกลุ่มๆ ร่วมติดตามสมาชิก กู้เงินให้มาใช้หนี้ตามงวดเวลา และเข้าร่วมประชุมใหญ่ประจำปี ซึ่งผู้ใหญ่ในครอบครัวที่เป็นสมาชิกจะต้องเข้าร่วมอย่างน้อย 1 คน ถ้าไม่มีใครเข้าร่วมประชุมเลย ถือว่าครอบครัวนั้นไม่ประสงค์จะเป็นสมาชิกต่อไปโดยไม่มีข้ออ้างใด ๆ อย่างเป็นทางการก็ดี กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์สินจันทบุรีพยายามจำกัดขนาดของกลุ่มๆ โดยคัดเลือกสมาชิกที่มีคุณภาพ เพื่อไม่ให้ขนาดของกลุ่มๆ ใหญ่เกินไป เพราะอาจจะไม่สามารถดูแลตรวจสอบกันเองได้อย่างทั่วถึง และเพื่อให้สมาชิกทุกรุ่นมีสิทธิ์ได้รับประโยชน์เท่ากันในเวลาใกล้เคียงกัน โดยการเปิดรับปีละครั้งเดียวและปิดรับเมื่อครบ 4 ปี (ยกเงินมติของกลุ่มๆ เห็นสมควรให้รับเพิ่ม)

การขยายงานของกลุ่มๆ ย่อยในแต่ละหมู่บ้าน เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มสมาชิกและความสามารถของทรัพยากรของแต่ละแห่ง การขยายงานที่ชัดเจนของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์สินจันทบุรี เกิดขึ้นในปี 2542 – 2543 เมื่อได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคมโดยมีการจัดทำโครงการ 6 โครงการเพื่อให้เกิดการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของกลุ่มพอสรุปได้ดังนี้

1. ธุรกิจชุมชน เริ่มจากการสาธิตธุรกิจชุมชนให้กลุ่มต่าง ๆ ได้ศึกษาเป็นตัวอย่างที่ศูนย์ประสานงานสัจจะสะสมทรัพย์สินจันทบุรี โพร้ทอง โดยการจัดจำหน่ายสินค้าจำเป็นในการครองชีพและประกอบอาชีพ ซึ่งมีผลให้เกิดธุรกิจชุมชนในกลุ่มอื่น ๆ ตามมา เช่น ร้านค้าชุมชนสัจจะสะสมทรัพย์สินวัดแสง กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์สินวัดโป่งแรด ฯลฯ

2. กองทุนพึ่งตนเองโดยการรวบรวมเงินจากการบริจาคของกลุ่มต่าง ๆ และจากบุคคลภายนอก จากเงินสวัสดิการ และจากการจำหน่ายเอกสาร เข้าเป็นกองทุนฯ

3. กลุ่มสัจจะพัฒนาการเกษตรเป็นการรวมตัวของสมาชิก และขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟู และพัฒนาเกษตรกร เมื่อ 11 มิถุนายน 2543

2. คนที่เอาเงินมาฝากสามารถทำเรื่องขอกู้ได้ทันทีโดยมีหนังสือสัญญา มีคนค้ำประกัน และอยู่ในการดูแลของคณะกรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่ทำหน้าที่ปล่อยเงินกู้ โดยใช้สัจจะความเชื่อถือกันเอง
3. คณะกรรมการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่ชาวบ้านเลือกตั้งกันมานั้นให้มีวาระเพียง 1 ปี ไม่ควรผูกขาดแต่ถ้าคณะกรรมการประพฤตินดี ก็สามารถถูกเลือกเข้ามาใหม่ซึ่งหลักการ ในข้อนี้เป็นกลไกทางสังคมในชุมชนสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
4. เมื่อเงินทุนเพิ่มขึ้นในระดับเพิ่มมากขึ้นตามความสามารถในการออมและตามความสามารถในการคืนเงินกู้และดอกเบี้ยของสมาชิกจึงมาจัดเป็นผลประโยชน์ เช่นสวัสดิการ เป็นต้น
5. การกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่ม จะต้องเป็นมติที่ทางสมาชิกจะต้องร่วมรับรู้และทำความเข้าใจด้วยกันทุกคน
6. สร้างความรู้สึกการเป็นเจ้าของ เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในทุกๆ เรื่อง เริ่มตั้งแต่การร่วมการกำหนดกฎระเบียบต่างๆ
7. สวัสดิการเป็นสิ่งจูงใจ ให้มีสวัสดิการเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้กลุ่มอยู่ร่วมกันได้อย่างเหนียวแน่นและยืนนาน สิ้นปีจะมีการตรวจสอบยอดรายได้ ผลกำไรของกลุ่มเพื่อนำมาจัดสรรส่วนหนึ่งนำคืนเป็นเงินปันผล อีกส่วนหนึ่งจัดเข้ากองทุนสวัสดิการของกลุ่มเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยพิจารณาจากความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก ถือเป็นระบบการจัดการ สวัสดิการชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชน
8. กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ใช้สถานที่ในวันประชุมกลุ่มเดือนละครั้ง โดยจัดที่ศาลา วัดป่าเทพนิมิต มีคณะกรรมการรับผิดชอบแต่ละฝ่าย ทั้งฝ่ายเงินออม ฝ่ายเงินกู้ และฝ่ายสวัสดิการ ทำหน้าที่เหมือนพนักงานธนาคาร แบ่งหน้าที่การทำงานกันอย่างชัดเจนเพื่อความสะดวกแก่สมาชิก กำหนดเวลาทำงานรับฝากเงินและจ่ายเงินให้สมาชิก เพื่อรักษาสัจจะและสะดวกในการจัดทำบัญชี เมื่อหมดเวลาปีได้รับเงินฝาก คณะกรรมการจะทำการนับเงินฝากทั้งหมดต่อหน้าสาธารณะชน เพื่อปล่อยกู้ให้กับสมาชิก ส่วนที่เหลือนำฝากธนาคารของรัฐ
9. การเลือกคณะกรรมการกลุ่ม จากการรู้จักคุ้นเคยของบุคคลในหมู่บ้าน รู้จักถึงนิสัยใจคอและพฤติกรรมของแต่ละคนทำให้การตัดสินใจในการเลือกกรรมการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้คนซื่อสัตย์มีความสามารถเข้ามาทำงาน
10. การกู้เงิน กำหนดให้มีผู้ค้ำประกันเงินกู้สองคนต่อผู้กู้หนึ่งราย โดยการใช้สัจจะหรือคุณธรรมของบุคคล
11. ไม่เรียกดอกเบี้ย แต่ใช้คำว่า ค่าบำรุง เพื่อเป็นการสร้างทัศนคติที่มีให้เกิดกับกลุ่ม คือเงินค่าบำรุงจากการกู้ยืมนี้ไม่ได้สูญหายไปไหน แต่หมุนเวียนกลับมาเป็นประโยชน์แก่สมาชิก

ภายในกลุ่ม อีกส่วนหนึ่งเป็นผลสมทบเข้ากองทุนสวัสดิการของกลุ่ม มีส่วนทำให้กลุ่มเติบโตอย่างเข้มแข็ง

12. ระบบบัญชีของกลุ่มจะเน้นให้เป็นระบบที่ง่ายต่อความเข้าใจ ง่ายต่อการทำงาน ไม่ยุ่งยากซับซ้อน สมุดบัญชีเงินฝากมีการบันทึกตัวเลขรับเงินฝาก เงินค่าบำรุง เงินค่าปรับการส่งล่าช้า รวมยอดเงินสกรับในมือ ส่วนสมุดบัญชีเงินกู้ ตรวจสอบจำนวนเงินกู้รวมในสัญญาเมื่อปิดทำการ นำยอดรวมของเงินสกรับทั้งหมดเทียบกับยอดรวมเงินของกู้แล้วปล่อยให้กู้หมดเท่าที่มีผู้ร้องขอ กลุ่มจะยังคงรักษาระบบการทำบัญชีอย่างง่ายนี้ไว้ เพราะต้องการให้ชาวบ้านสามารถเข้าใจและเรียนรู้จนสามารถทำบัญชีเองได้

13. ในการซื้อหุ้นเงินออมหุ้นละ 10 บาท อย่างน้อย 5 หุ้น แต่ไม่เกิน 10 หุ้น แต่ส่วนใหญ่จะออมกัน 50 บาท ไม่เกิน 100 บาท วงเงินที่ปล่อยให้กู้ยืมต่อหนึ่งรายไม่เกิน 30,000 บาท ทั้งนี้อยู่กับความจำเป็นของผู้กู้ยืมและจำนวนที่มีให้กู้ว่ามีเพียงพอกับจำนวนของผู้กู้หรือไม่

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการกลุ่มจะสะสมทรัพย์ของวัดป่าเทพนิมิต จึงเป็นกระบวนการสร้างคุณธรรมครบวงจรให้แก่สมาชิก โดยมีศาลาวัดเป็นเสมือนตลาดหุ้นของชาวบ้าน ชาวบ้านมาใช้ศาลาวัดในการนำเงินมาฝากและกู้ไปประกอบอาชีพ ตลอดทั้งมีการสวัสดิการ พอมีเงินทุนหมู่บ้านมากขึ้นชาวบ้านก็เข้มแข็ง ชาวบ้านเป็นผู้จัดการเอง พระสงฆ์เป็นผู้แนะนำโดยใช้หลักธรรมเป็นเครื่องช่วยให้ชาวบ้านมีความอดทน ซื่อสัตย์ ช่วยกันอดออม นี่คืออุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา เมื่อชุมชนเข้มแข็งเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ทำการผลิตและใช้เอง ตรงนี้จะเป็นภูมิคุ้มกันเป็นการสร้างทำนบกั้น กันเงินไว้ไม่ให้ต่างชาติสามารถดึงออกจากชุมชนได้

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารกลุ่มจะสะสมทรัพย์

พระพุทธศาสนามีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในสังคมมนุษย์ ในทุกด้านของการดำรงชีวิต โดยเฉพาะวิถีชีวิตของคนไทยนั้นมีความผูกพัน ประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อการประพฤติปฏิบัติ จนทำให้พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ประชาชนส่วนมากนั้นนับถือพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน ต่างมีเมตตา เอื้อเฟื้อ อนุเคราะห์ เสียสละเป็นที่ตั้งตลอดมา ในส่วนของคำสอน ได้แก่คำแนะนำ คำชี้แจง การศึกษาอบรมอันเป็นหลักที่ทรงวางไว้สำหรับการประพฤติปฏิบัติที่เรียกว่าพระธรรม ถือว่าเป็นหน้าที่ ที่จะพึงประพฤติปฏิบัติเพื่อความเจริญ ก้าวหน้า เป็นความดีงามแห่งชีวิต ความเป็นอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และปลอดภัย ทั้งร่างกายและจิตใจ ได้ในสังคมโดยรวม ในการบริหารจัดการกลุ่มจะสะสมทรัพย์ จึงได้นำหลักธรรมแนวทางการปฏิบัติร่วมกันต่อกลุ่ม ตั้งแต่เริ่มต้นการจัดตั้งกลุ่ม และได้ขยายไปยังกลุ่มที่ได้จัดตั้งขึ้นในภายหลัง รวมทั้ง

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงหลักธรรมที่ควรนำมาบริหารจัดการกลุ่ม ดังนี้

พระวาจาธรรม 4

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2543 ก : 37) ได้กล่าวว่า พระวาจาธรรม 4 ประการ ความจริงใจ เป็นคุณธรรมที่มีความจำเป็นสำหรับคนที่เกี่ยวข้องกัน คนที่จริงใจต่อกันย่อมสามารถปรับความเข้าใจกันได้ง่ายและมักจะประสบความสำเร็จทั้งในการทำงานและการคบหาสมาคมกัน หลักธรรมสำหรับพัฒนาชีวิตสังคมได้เป็นอย่างดี และถือเป็นหนึ่งในพระวาจาธรรม 4 ประการ ได้แก่

1. สัจจะ ความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกันเป็นหลักสำคัญที่จะให้เกิดความไว้วางใจ และผูกมิตรไมตรีจิตสนิทต่อกัน เมื่อใดยอมเป็นเหตุให้เกิดความหวาดระแวง แคลงใจกันเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความริวฉฉานซึ่งยากนักที่จะประสานให้คืนดีได้ดังเดิม

2. ทมะ การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไขข้อบกพร่องปรับนิสัยและอัธยาศัยให้กลมกลืนประสานเข้าหากัน ได้ไม่เป็นคนคือด้านเอาแต่ใจและอารมณ์ของตนคนที่ขาดธรรมข้อนี้ย่อมปล่อยให้ข้อแตกต่างปลีกย่อยทางอุปนิสัยและการอบรมกลายเป็นเหตุแตกแยกสามัคคีใหญ่โตและถ้าไม่สามารถปรับตนเข้าหากันได้ก็จะเป็นอันต้องทลายชีวิตคู่ครองแยกทางขาดจากกัน

3. ขันติ ความอดทนอดกลั้น ต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลาย ชีวิตของผู้อยู่ร่วมกันนอกจากมีข้อแตกต่างขัดแย้งทางอุปนิสัย การอบรม และความต้องการบางอย่างซึ่งจะต้องหาทางปรับปรุงเข้าหากันแล้วบางรายอาจจะมีเหตุล่วงเกินรุนแรงแสดงออกจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นถ้อยคำหรือกิริยาอาการจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม เมื่อเกิดเหตุเช่นนี้อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องรู้จักอดกลั้นระงับใจไม่ก่อเหตุให้เรื่องลุกลามกว้างขยายต่อไปความร้ายจึงจะระงับลงไป

4. จาคะ ความเสียสละ ความเผื่อแผ่แบ่งปันตลอดถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกันชีวิตบุคคลที่จะมีความสุขจะต้องรู้จักความเป็นผู้ให้ด้วย มิใช่คอยจ้องแต่จะเป็นผู้รับเอาฝ่ายเดียวการให้ในที่นี้มีใช้หมายแต่เพียงการเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของอันเป็นเรื่องที่มองเห็นและเข้าใจได้ง่ายๆ เท่านั้น แต่ยังหมายถึง การให้น้ำใจแก่กันการแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจและความสุขส่วนตัวได้เป็นผู้จิตใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละ ไม่คับแคบเห็นแก่ตัวชีวิตครอบครัวที่ขาดจาละ ก็คล้ายการลงทุนที่ปราศจากผลกำไรมาเพิ่มเติมส่วนที่มีมาแต่เดิมก็คงที่หรือค่อยร่อยหรือพร่องไปหรือเหมือนต้นไม้ที่มีได้รับการบำรุง ก็มีแต่อับเฉา ร่วงโรยไม่มีความสุขชื่นองกงาม ดังนั้น พระวาจาธรรม 4 ประการ ได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติและจาคะคนที่มิสัจจะจริงใจ

มักจะทำอะไรจะทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจจนกว่าสิ่งที่ตั้งใจที่จะทำสำเร็จลุล่วง และจะยึดถือหลักคุณธรรมพื้นฐานของจิตใจ ในการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีงามกับคนทั้งหลาย ที่จะอยู่ร่วมหรือติดต่อเกี่ยวข้องกันให้เหมาะสมตามฐานะ เพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ชีวิตของตนเอง และแก่ชีวิตของคนอื่น ๆ ในสังคม

จำเนียร รักษาภักดี (2544 : 89) ได้กล่าวว่า หลักธรรมของการครองเรือน หมายถึง ธรรมอันนำความสุขมาสู่ผู้ครองเรือน การดำเนินชีวิตครอบครัว จะมีความสุขความมั่นคงสมาชิกมีความอบอุ่นได้ สมาชิกทุกคนจะต้องปฏิบัติตนตามหลักธรรมอย่างถูกต้อง การครองเรือนเป็นการกิจที่สำคัญเพราะเป็นการอยู่ร่วมกันมีความเคารพนับถือให้เกียรติกันเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน ความตั้งมั่นของกลุ่มสมรสย่อมสะท้อนให้เห็นถึงการจัดระเบียบชีวิตคู่ที่สมบูรณ์สร้างหลักในการดำเนินชีวิตแบบชอบธรรม คู่สมรสจะต้องยึดหลักภรรยาธรรม (หลักธรรมสำหรับการครองเรือน) อันเป็นข้อปฏิบัติสำหรับสมาชิกทุกคนในครอบครัว มี 4 ประการ ดังนี้

สัจจะ หมายถึง ความซื่อสัตย์ความจริงใจ การมีความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน เป็นคุณธรรมที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ในทางตรงกันข้ามหากขาดสัจจะต่อกัน ก็จะเป็นเหตุให้เกิดความหวาดระแวงเกิดความแคลงใจกันซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เกิดความแตกแยกกันไม่มีความเชื่อใจกัน

ทมะ หมายถึง การปรับปรุงตน การศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ การรู้จักยับยั้งชั่งใจ เมื่อเกิดการกระทบกระทั่งกัน รู้จักควบคุมอารมณ์ ระวังความรู้สึกที่ไม่พอใจในสิ่งที่ไม่ต้องการ ไม่ใช่อารมณ์ในการแก้ปัญหา รู้จักปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง โดยไม่เอาแต่ใจตนเอง สามารถแก้ไขปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

ขันติ หมายถึง ความเข้มแข็ง ความอดทน อดกลั้น ต่อความเหน็ดเหนื่อย ลำบากทางกาย เพราะการทำงาน ส่วนการอดทนทางใจเป็นการอดทนต่อการกระทบทางด้านความรู้สึก สามารถทนต่ออารมณ์ชั่ววูบต่างๆ ที่มากระทบทางจิตใจ การต้องอดทน ทั้งสองด้านนี้ต้องอาศัยความเพียรพยายามเป็นอย่างมาก

จาคะ หมายถึง ความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว การรู้จักให้อภัยกัน ด้วยความเมตตาอย่างจริงใจ โดยบุคคลในครอบครัวจะต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน รู้จักการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อความสุขของผู้อื่น มีน้ำใจให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์กัน

พระธรรมเจดีย์ (2552 : 151-153) ได้อธิบายหลักภรรยาธรรม 4 ไว้ดังนี้

1. สัจจะสัตย์ซื่อต่อกัน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ เป็นคุณธรรมที่สำคัญในการคบหากับชนทุกชั้นวรรณะ จนถึงชนผู้อยู่เรือนเดียวกัน เช่น สามเณร ภรรยา บิดามารดา กับบุตรธิดา ตลอดจนถึงพี่น้องห้องเดียวกัน ตัวอย่าง เช่น สามเณรภรรยาประพฤติให้เป็นที่กินแหนงกันและกัน ฝ่ายภรรยาจะว่า

สามีจะไปชมขอบสตรีอื่น เกรงว่าจะนำทรัพย์ที่ช่วยกันแสวงหามาได้ ไปปรนเปรอสตรีอื่น เป็นผู้ไม่รักตนจริง คิดแต่จะปกอลอก ฝ่ายสามีก็คิดสงสัยภรรยาว่าจะคบผู้ชายอื่น เกรงภรรยา จะยกยกทรัพย์ไปบำรุงบำเรอชายอื่น เมื่อเป็นเช่นนี้ ครอบครัวก็มีแต่จะแตกแยกล้มละลาย จะทำบ้านที่เคยเป็นสวรรค์ให้เป็นนรก

แต่ถ้าสามีภรรยา ซื่อสัตย์ คือจริงใจต่อกันและกัน มีปัญหาอะไรก็ปรึกษากันด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ปิดบังอำพรางกัน แม้แต่เรื่องการเงินการทอง ก็ควรบอกตามความจริงว่าเก็บไว้เท่าไร จ่ายเท่าไร และข้อสำคัญ คือ ไม่คิดนอกใจกัน ก็จะทำให้บ้านเป็นสวรรค์น่าอยู่น่าอาศัย ในเรื่องอื่น ๆ ก็เช่นกัน ความซื่อตรงต่อกันเป็นเครื่องสมานสามัคคี ให้มิตรภาพระหว่างผู้คบหา ยั่งยืนยาว ผู้มีความซื่อสัตย์จะทำอะไรก็ย่อมมีผู้เชื่อถือไว้วางใจ และจะไปในที่ใดก็มีคนต้อนรับ และยินดีช่วยเหลือเมื่อตกทุกข์ได้ยาก ซึ่งตรงกันข้ามกับคนไม่ซื่อสัตย์สลับปลัดโกง ไม่มีความจริงใจ ที่แรกคนไม่รู้อาจเชื่อถือ แต่นานไป เขาย่อมรู้และจะรังเกียจไม่คบหาสมาคมด้วย สัจจะ คือ ความซื่อตรงต่อกัน จึงเป็นธรรมสำหรับผู้ครองเรือนควรมีไว้ประการหนึ่ง

2. ทมะ คือ ความข่มใจ เป็นคุณธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้อยู่ร่วมกันในตระกูลในหมู่ในคณะ คนทั้งหลายย่อมมีอิริยาศัยต่างกัน บางคนอารมณ์ร้อน มักหุนหันด้วยอำนาจโทสะ บางคนใจเย็น มีเรื่องอะไรกระทบกระทั่งก็ทนได้เฉยๆ ถ้าคนมีอารมณ์ร้ายไม่มีสติเหนี่ยวรั้งประพฤติไปตามอารมณ์ของตน ตามอำนาจของกิเลสที่เกิดขึ้น ก็จะพูดว่าร้ายเขาบ้าง ทำร้ายเขาบ้าง เมื่อเป็นอย่างนี้สามัคคีก็ไม่ยึดไป สมเด็จพระศาสดาทรงเห็น โทษเช่นนี้ จึงสั่งสอนให้คนมีอุบายไว้ ข่มใจตนเองในเมื่อมีกิเลสเกิดขึ้นครอบงำ อย่าให้อารมณ์หุนหัน ทำลงไปตามอำนาจของกิเลส แต่กิเลสอันเป็นอนุสัย อันนอนเนื่องอยู่ในสันดาน เมื่อมีอารมณ์อันชั่ววนปรากฏขึ้นในทวารย่อมเกิดขึ้นได้ทันที ยากที่สติจะเหนี่ยวรั้งไว้ทัน

ฉะนั้น ท่านจึงสอนตั้งต้นแต่ให้มีสติระงับทวารภายนอก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และ ทวารภายใน คือ ใจ เมื่อ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ปรากฏในทวารภายนอก อย่าให้อารมณ์เหล่านี้ ทำใจให้ปั่นป่วนได้ผู้มีอุบายข่มใจไว้อยู่เช่นนี้ จะเป็นผู้เห็นห่างจากความพลั้งเผลอ ทั้งเป็นผู้รักษาความสามัคคีได้ เพราะเหตุนี้ ท่านจึงสอนว่าความข่มใจเป็นธรรมของผู้ครองเรือนประการหนึ่ง

3. ขันติ คือ ความอดกลั้น เป็นคุณธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งของชนผู้อยู่ในชุมชน ตั้งต้นแต่คนในในตระกูลเดียวกัน อันชนทั้งหลายผู้มีใจหุนหันด้วยอำนาจโทสะ สมควรตั้งอยู่ในทมะคือรู้จักข่มใจตน แต่มิใช่ว่าทุกคนจะทำได้ทั้งหมด เพราะกิเลสธรรมชาติที่เป็นเจ้าเรือนย่อมเกิดขึ้น ยากที่สติจะเหนี่ยวรั้งทัน ดังกล่าวมาแล้วในเรื่องทมะ เมื่อเป็นเช่นนั้น ฝ่ายหนึ่งบันดาลโทสะพูดจาว่าร้ายและประหารอาหารอีกฝ่ายหนึ่งและถ้าฝ่ายถูกว่าถูกทำร้ายบันดาลโทสะขึ้นมาบ้าง ก็จะเกิด

วิวาทบาดหมางกันขึ้นโดยไม่ต้องสงสัย ความผิดใจกันนี้ย่อมเป็นไปเพื่อความแตกแยก อันจะนำผล
ที่มีได้เป็นประโยชน์มาให้แก่กันทั้ง 2 ฝ่าย

ถ้าผู้ซึ่งถูกต่อว่าถูกทำร้ายนั้น มีสติ และเห็นความเสียหายอันจะเกิดขึ้น เพราะผู้อื่น
เป็นเหตุเช่นนั้นและน้อมใจไปในขันติธรรม ออกคลื่นความล่องเกิดนั้นเสีย อาจตัดต้นเหตุแห่งผล
อันจะเกิดขึ้นนั้นเสียได้เหตุดังนั้น พระบรมศาสดาจึงได้สั่งสอนคนให้ตั้งอยู่ในขันติธรรม ให้รู้จัก
ออกคลื่นต่อเหตุการณ์อันจะยั่วให้เกิดโทสะ เพื่อรักษาความสามัคคีทั้ง 2 ฝ่าย ในข้อนี้ พึงเห็นตาม
ภายิตของสรภังคดาบสว่า บุคคลฆ่าความโกรธแล้ว ย่อมไม่เศร้าใจในกาลไหน ๆ ฤๅทั้งหลาย
สรรเสริญการละความลบหลู่กัน พึงออกคลื่นคำหยาบของบุคคลทุกชนิด สัตบุรุษทั้งหลาย ย่อมกล่าว
ความออกคลื่นนี้ว่า เป็นคุณธรรมอันสูงสุด พึงออกคลื่นถ้อยคำของบุคคลผู้สูงกว่าเพราะความกลัว
พึงออกคลื่นถ้อยคำของบุคคลที่เสมอกันเพราะความแข่งขันเป็นเหตุ แต่ผู้ใดออกคลื่นไว้ ซึ่งถ้อยคำ
ของบุคคลผู้ต่ำกว่า สัตบุรุษทั้งหลายกล่าวความออกคลื่นของบุคคลผู้นั้นว่า เป็นขันติอย่างสูงสุด
โดยอธิบายว่า บุคคลที่ถูกกดขี่จากท่านผู้มีอำนาจก็พออดทนได้ เพื่อรักษาตนให้พ้นภัย อดทนต่อ
คนเสมอกัน ท่านก็จัดว่าดี เพราะอาจรักษาความสามัคคี ตัดการวิวาทแก่กันและกันได้ ออกคลื่น
ถ้อยคำของคนต่ำกว่า ท่านสรรเสริญว่า เป็นขันติอย่างประเสริฐสุด เพราะอดทนได้ด้วยน้ำใจ
ที่เป็นธรรมอย่างแท้จริง ผู้ที่ถูกกระทบกระทั่งยั่วให้เกิดโทสะ น้อมใจไปด้วยคิดว่า เขาว่า เขาทำ
เขาดูหมิ่นตนหรือถูกเขาข่มเหง เช่นนี้ ความขัดใจย่อมเกิด เป็นเหตุให้ว่าตอบ ทำตอบถ้าน้อมใจไป
โดยคิดว่า เพราะตนทำเช่นนั้น จึงได้รับผลเช่นนั้น หรือเป็นเวรของตนในหนหลังให้ผลหรือว่าเขา
ไม่รู้เหตุอันต้องแท้ จึงทำเพราะสำคัญผิด หรือว่าสันดานของเขาเป็นคนหุนหันเช่นนั้นเอง หรือว่า
เขาก่อเรื่องก่อนก็จริง แต่ตนก็จะได้รับผลเสียหายด้วย เมื่อคิดเช่นนี้ ขันติย่อมเกิดขึ้น เป็นเหตุรักษา
ความสงบบุคคลที่มีขันติ ย่อมเป็นผู้รักษาตนและคนอื่นให้พ้นจากความเสียหายเช่นนี้ได้

4. จาคะ คือ การให้ เป็นกิจอันสำคัญประการหนึ่งของหมู่ชนผู้อยู่ร่วมกัน คนผู้มี
อหยาศัยเมื่อแม่ มีเมตตาต่อคนขัดสน สละทรัพย์ของตนเพื่ออุปถัมภ์ โดยฐานเป็นเพื่อนมนุษย์
ด้วยกันดังนี้ จัดว่า เป็นจาคะคนทั้งหลายที่เกิดมาในโลกนี้ กรรมย่อมให้มีประเภทต่าง ๆ กัน บางคน
ยากจน ขัดสน จะหาปัจจัยมาเลี้ยงชีพก็ลำบาก บางคนก็ไม่ถึงตกยาก แต่ก็ไม่มีมั่งมี บางคนเป็นเศรษฐี
บริบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติเงินเหลือใช้ แม้ในทางอื่นก็ยังต่างกันอีก เช่น เป็นคนพิการ หรือมีกำลัง
แต่คนทั้งหลายเหล่านี้มีสุขมีทุกข์เนื่องถึงกันไม่มากก็น้อย เช่น ไม่มีเพื่อนบ้าน ทำให้เงิบเหงา
เปล่าเปลี่ยว ยิ่งใกล้ชิดกันเพียงใด สุขทุกข์ของคนเหล่านั้นก็ย่อมเนื่องกันเพียงนั้น

จึงสรุปได้ว่าหลักฆราวาสธรรม 4 เมื่อพิจารณาเห็นเช่นนี้ จึงเป็นหลักธรรมที่ควรนำมา
บริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมทำให้สมาชิกรู้จักเอื้ออารีแก่กันและกัน ด้วยการให้ที่
เรียกว่าทาน ทานที่คิดเพื่อเป็นผลประโยชน์แก่ผู้รับแล้วจึงให้ จัดว่าเป็นสัพปุริสทาน การให้ของ

สัตบุรุษ การให้เช่นนี้เป็นอุบายอุคหนุนให้คน ได้บรรลุถึงความเจริญ เช่นรักษาโรคภัยของ คนทั้งหลาย เพื่อบำรุงร่างกายให้บริบูรณ์ช่วยเกื้อกูลให้ได้รับความรู้ความสามารถอุปถัมภ์ พระศาสนา ซึ่งสั่งสอนให้คนประพฤติปฏิบัติชอบ

สังคหวัตถุธรรม 4

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) (2528 : 11) ได้กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน การให้เพื่อสงเคราะห์นี้หมายถึงการให้เพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจ ร้อยรัดใจให้รวมกันเป็นหมู่และเห็นอกเห็นใจกัน รักใคร่นับถือสนิทสนมกันมั่นคง จะเห็นได้จากการยอมเสียสละเงินของทุกคนที่สมัครใจเข้าเป็นถือเป็นการช่วยเหลือกันในหมู่บ้าน แสดงให้เห็นว่าทุกคนมีความคิดที่จะช่วยเหลือกันเอง ก่อนที่จะไปขอรับความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก หมู่บ้านการให้ชุมชนได้บริหารงานด้วยการเอื้อเพื่อเอื้อแบ่งปันสิ่งของๆตนช่วยเหลือกันด้วย ตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอนทั้งเสียสละแรงกายและเวลาเพื่อส่วนรวมและสิ่งที่มีงมงันด้วยการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานวาจาเป็นที่รัก วาจาคุศุมน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ่งใจ จะก่อให้เกิดความสามัคคี เกิดมิตรไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงสิ่งที่ทุกคนยอมรับในกฎกติกาที่ได้ตั้งขึ้นมาร่วมกัน ทาให้แสดงถึงการประพฤติปฏิบัติร่วมกันและผลประโยชน์ที่จะได้ร่วมร่วมกันก็คือสวัสดิการที่ทุกคนจะได้รับร่วมกัน จึงเป็นแรงจูงใจในการแก้ไขปัญหามาในการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

สุจิตรา ธรรม์ (2528 : 15) ได้กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักแห่งการให้เพื่ออนุเคราะห์ หมายถึง การให้เกื้อหนุนโอบอ้อมอารีด้วยเมตตา และการให้อุคหนุนเอื้อเพื่อช่วยเหลือกันด้วยความกรุณา คนที่มีทรัพย์คิดช่วยเหลือคนอื่นให้ตั้งตัวได้ ย่อมเป็นกำลังสำคัญของคนในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและเพื่อเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติ ดังนั้น การให้เกื้อหนุนโอบอ้อมอารีกันด้วยเมตตา และการให้อุคหนุนเอื้อเพื่อช่วยเหลือกันด้วยความกรุณาจึงถือว่าให้เพื่ออนุเคราะห์

อุทิศ สิริวรรณ (2535 : 169) ได้กล่าวว่า สังคหวัตถุธรรม 4 หลักแห่งการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่นไว้ได้ ดังนี้

1. ทาน หมายถึงการให้ (โอบอ้อมอารี) นักบริหารที่ดีต้องมีน้ำใจรู้จักเอื้อเพื่อเอื้อแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชา การให้ทานจะช่วยให้ผูกใจคนอื่นไว้ได้ ดังพุทธพจน์ว่า “ทท คนุถติ มิตุตตานิ ผู้ให้ย่อมผูกใจมิตรไว้ได้” การทำทานจะไม่สูญเปล่า ผู้ให้สิ่งที่ดีย่อมได้รับสิ่งที่ดีตอบแทน ดังบาลีว่า “มณาปทาธิ ลกเต มนปปี ผู้ให้สิ่งที่น่าพอใจย่อมได้รับสิ่งที่น่าพอใจ” นักบริหารสามารถให้ทานได้ 3 วิธี คือ

1.1 อามิสทาน หมายถึงการให้สิ่งของแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชา โดยเฉพาะการให้เพื่อผูกใจนี้สำคัญมากในยามที่เขาคดดำหรือมีความเดือดร้อน ดังภาษิตอังกฤษที่ว่า เพื่อนแท้คือเพื่อนที่ช่วยเหลือในยามตกยาก การให้รางวัลหรือขึ้นเงินเดือนก็จัดเข้าในอามิสทาน

1.2 วิทยาทานหรือธรรมทาน หมายถึงการให้คำแนะนำหรือสอนวิธีทำงานที่ถูกต้อง รวมถึงการจัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากร หรือส่งไปศึกษาและดูงาน

1.3 อภัยทาน หมายถึงการให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงานหรือล่วงเกินซึ่งกันและกัน การให้อภัยไม่ทำให้ผู้ให้ต้องสูญเสียอะไรเป็นการลงทุนราคาถูกแต่ได้ผลตอบแทนราคาสูง นั่นคือได้มิตรภาพกลับคืนมา และมีคนสนองงานเพิ่มมากขึ้นอีกคนหนึ่ง มีภาษิตจีนว่า มีมิตร 500 คนนับว่ายังไม่ค่อยเกินไป มีศัตรู 1 คนนับว่ามากเกินไป อับราฮัมลิงคอล์น กล่าวว่า วิธีทำลายศัตรูที่ดีที่สุดคือเปลี่ยนศัตรูให้เป็นมิตร เราจะทำอย่างนั้นได้ก็ต่อเมื่อเรารู้จักให้อภัย

2. ปิยวาจา หมายถึง การพูดด้วยคำไพเราะอ่อนหวาน (วจีไพเราะ) นักบริหารที่ดี จะรู้จักผูกใจคนด้วยคำพูดอ่อนหวาน คำพูดหยาบกระด้างผูกใจใครไม่ได้ ในทำนองเดียวกัน เราจะมัดใจคนได้ก็ด้วยถ้อยคำอ่อนหวาน

3. อัถลจริยา หมายถึง การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (สงเคราะห์ประชาชน) ตรงกับคำพังเพยที่ว่า อยู่บ้านท่านอย่านิ่งดูตาย บั้นวับบั้นควายให้ลูกท่านเล่น

4. สมานัตตตา หมายถึง การวางตัวสม่าเสมอ (วางคนพอดี) เมื่อนักบริหารไม่ทอดทิ้งผู้ร่วมงานทั้งหลาย เขาจึงจะสามารถสร้างทีมงานขึ้นมาได้ นั่นคือถือคติว่า มีทุกข์ร่วมทุกข์ มีสุขร่วมสุข นักบริหารต้องกล้ารับผิดชอบในผลการตัดสินใจของตน ถ้าผลเสียตกมาถึงผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของตน นักบริหารต้องออกมาปกป้องคนนั้น ไม่ใช่หนีเอาตัวรอดแต่ตามลำพัง

พระมหาบุญเพชร ปุณฺณวิริโย (2539 : 119) ได้กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่

ทาน คือ การให้ปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ แบ่งปัน ช่วยสงเคราะห์ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ และศิลปวิทยาเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว โดยคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินสิ่งของที่เรามาได้ มิใช่สิ่งจริงยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ แนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุมีผล ชักจูงในทางที่ดีงาม แสดงความเห็นอกเห็นใจ เป็นกำลังใจให้รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจอันดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะสำหรับกาลเทศะ

พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปียวาจา นั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพื่อเจ้า

อรรถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤตินสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นให้ความช่วยเหลือด้วยแรงกายและขวนขวายกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอกับต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

สุทธิพงษ์ ปานเพ็ชร (2550 : บทคัดย่อ) ได้กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักคุณธรรมในศาสนาพุทธ โดยเป็นภาษาบาลีแยกออกเป็น 2 ศัพท์ คือ สังคห 1 วัตถุ 1 สังคหแปลเป็นภาษาไทยว่า สงเคราะห์ มีความหมายว่า ช่วยเหลืออุดหนุน วัตถุ ในที่นี้หมายความว่าเรื่อง รวมทั้ง 2 ศัพท์ มีความหมายว่า เรื่องความช่วยเหลือจะช่วยเหลือกันด้วยวิธีอย่างไรบ้าง ท่านได้วางไว้เป็น 4 อย่าง จึงจะถือว่าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นได้

สังคหวัตถุ แปลว่า หลักการสงเคราะห์ หรือหลักสังคมสงเคราะห์ หมายความว่า เมื่อนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่ เป็นสังคม คนในสังคมจะต้องรู้จักสงเคราะห์ อนุเคราะห์กันตามฐานะ คนในสังคมจึงจะมีความรักใคร่ปรองดองกัน ซึ่งจะทาให้สังคมน่ารื่น มีความสงบขรรมที่เป็นหลักการสงเคราะห์นี้ มีอยู่ 4 อย่าง คือ

1. ทาน เป็นการให้สิ่งของแก่คนที่ควรให้ หมายความว่า คนเราเกิดมามีชีวิตอยู่ได้ก็เพราะอาศัยการให้ จะเห็นได้ชัดก็คือ บิคา มารดา ให้ปัจจัยดำรงชีพทุกอย่างแก่บุตรธิดา ครู อาจารย์ ให้วิชาความรู้แก่ลูกศิษย์ ซึ่งการให้ของมีอยู่ 2 อย่าง คือ อามิสทานให้วัตถุสิ่งของ กับ ธรรมทานให้ธรรมหรือวิชาความรู้แก่ผู้อื่น ซึ่งการแบ่งปันวัตถุเพื่อเป็นปัจจัยร่วมกัน

2. ปียวาจา เจรจาด้วยถ้อยคำน่ารัก ไพเราะอ่อนหวาน หมายความว่า การพูดจากน่ารัก พูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ การพูดนอกจากจะเป็นวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานแล้วต้องเป็นวาจาที่เป็นสัจจะและมีประโยชน์แก่ผู้ฟังแล้ว ยังจะเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวน้ำใจได้มั่นคง

3. อรรถจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น หมายความว่า การทาประโยชน์แก่คนอื่น เช่น การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

4. สมานัตตตา ความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตัว หมายความว่าความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย คือ จิตใจคงเส้นคงวาต่อคนทั่วไป รู้จักร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนอื่น เห็นคนอื่นได้รับทุกข์ต้องไม่ทอดทิ้ง หรือรังเกียจ เห็นคนอื่นได้ดีมีความสุขก็ไม่ริษยาแครงคบ เป็นอย่างไร ต่อไปก็เป็นอย่างนั้น ไม่เปลี่ยนแปลง การวางตัวอย่างนี้ ย่อมเป็นที่รักใคร่นับถือของคนทั่วไป

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2550 : 13-14) ได้กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมหรือในหมู่คณะจำเป็นต้องมีสิ่งที่จะมายึดเหนี่ยวจิตใจและประสานหมู่คณะไว้ให้เกิดความสามัคคีและเพื่อให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 ดังต่อไปนี้

1. ทาน คือ การให้ปันสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ คือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปัน เลี้ยให้ ไม่ใช่ให้จนร่ำรวยหรือให้จนหมดเนื้อหมดตัว แต่เป็นการแบ่งปันให้เพื่อแสดงอัชฌาศัยไมตรี ผู้ให้ไม่จำเป็นต้องร่ำรวยหรือมีฐานะดีกว่าผู้รับเสมอไป และยังรวมถึงการช่วยเหลือ สงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ

2. ปิยวาจา พูดอย่างรักกันคือกล่าวคำสุภาพไพเราะน่าฟังชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์มีเหตุผลเป็นหลักฐานชักจูงในทางที่ดีงามหรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดีสมานสามัคคีเกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือช่วยเหลือเกื้อกูลกันซึ่งแต่ละกลุ่มที่ได้จัดตั้งขึ้นมาจะมีการแบ่งหน้าที่กันและสิ่งที่ขาดเสียไม่ได้คือฝ่ายประชาสัมพันธ์ หากฝ่ายประชาสัมพันธ์พูดจาไม่ดี ถึงโครงการหรือกิจกรรมจะดีแค่ไหนก็ไม่สามารถที่จะโน้มน้าวจิตใจของสมาชิกกลุ่มได้

3. อัตถจริยา การทาประโยชน์คือช่วยเหลือด้วยแรงกายและขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่างๆบาเพ็ญสาธารณประโยชน์ทั้งช่วยแก้ไข้ปัญหาและช่วยปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ในด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

4. สมานัตตตา วางตนเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาคปฏิบัติสม่ำเสมออันต่อคนที่ เป็นสมาชิกกลุ่มและบุคคลทั่วไปไม่เอาเปรียบบุคคลที่ด้อยกว่า และเสมอในสุขทุกข์คือร่วมสุขร่วมทุกข์ร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข้ปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

สรุปได้ว่าจากการศึกษาพิจารณาถึงหน้าที่ที่สำคัญในประเด็นหลักตามแนวทางของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ทรงกระทำการสั่งสอน รวมถึงแนวความคิดที่สำคัญต่างๆ และได้มีการบันทึกไว้ในพระไตรปิฎกเพื่อที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการและเอื้อให้ภาวะการทำงานในปัจจุบันสามารถบรรลุถึงความสำเร็จตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ และนอกจากนั้น ตัวบุคคลที่เป็นผู้

ปฏิบัติก็ได้รับผลจากการศึกษา และพัฒนาจากการเรียนรู้ โดยใช้การทำงานเป็นการฝึกฝนตนเอง ให้เกิดความสามารถ รวมถึงการลดภาวะยึดติดในรูปแบบต่างๆ ลงไปได้มากยิ่งขึ้น

พรหมวิหารธรรม 4

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2543 : 15 - 16) ได้กล่าวว่า การปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 ในแต่ละข้อ จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งได้อธิบาย ดังนี้

เมตตา ใช้ในสถานการณ์ที่เขามีความเป็นอยู่ดีเป็นปกติไม่เดือดร้อน และไม่ประสบความสำเร็จอะไรเป็นพิเศษ ก็มีความปรารถนาดี แสดงมิตรไมตรีที่ดีต่อเขา

กรุณา ใช้ในสถานการณ์ที่คนอื่นประสบทุกข์ มีความเดือดร้อน ต้องแสดงความสงสาร และหาทางช่วยเหลือให้เขาพ้นจากภาวะที่เป็นทุกข์นั้น ให้เขามีสภาพที่เป็นปกติเช่นเดิม

มุทิตา ใช้ในสถานการณ์ที่คนอื่นประสบความสำเร็จ ได้รับความดีงาม มีความเจริญก้าวหน้า ในชีวิต ก็ต้องแสดงความยินดีกับความสำเร็จของเขา สนับสนุนให้กำลังใจต่อไป

อุเบกขา ใช้ในสถานการณ์ที่ต้องพิจารณาเห็นความจริงของชีวิตของเขาที่จะต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ โดยที่บุคคลจะต้องรับผิดชอบชีวิตของตัวเอง ด้วยการพึ่งตัวเอง ไม่อาจจะรอ ความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้ตลอดไป จึงต้องใช้อุเบกขา เพื่อให้การปฏิบัติของเขาให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ หลักของความเมตตา กรุณา มุทิตา เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ แต่อุเบกขาเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจริงของชีวิตในธรรมชาติ

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) (2552 : 46-47) ได้อธิบายหลักพรหมวิหารธรรม 4 คือ ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม ธรรมเป็นหัวใจของผู้ใหญ่ ไว้ดังนี้

1. เมตตา ได้แก่ ความรักความหวังดีที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข นักบริหารต้องมีความรัก และความหวังดีแก่เพื่อนร่วมงาน ความรักจะเกิดได้ถ้านักบริหารรู้จักมองแง่ดีหรือส่วนที่ดีของเพื่อร่วมงาน ถ้าพบส่วนเสียในตัวเขา นักบริหารต้องรู้จักมองข้ามและให้อภัย ดังนั้น เมตตาหรือความรักจึงเกิดจากการมองแง่ดีของคนอื่น

2. กรุณา คือความสงสาร เห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ เมื่อเพื่อนร่วมงานประสบเคราะห์กรรม นักบริหารต้องมีความสงสาร ห่วงใจและคิดหาทางช่วยเหลือให้เขาพ้นทุกข์นั้น ความสงสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนักบริหารเปิดใจกว้างรับฟังปัญหาของคนอื่น กรุณาต่างจากเมตตาตรงที่ว่ากรุณาเกิดขึ้นเมื่อมองจุดดีของคนอื่น ส่วนเมตตาเกิดขึ้นเมื่อมองจุดดีของเขา

3. มุทิตา คือความรู้สึกพลอยชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุข นักบริหารต้องส่งเสริมให้คนทำงานมีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถจนได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น โดยไม่กลัวว่าลูกน้องจะขึ้นมาทาบบรัศมี มุทิตาจะทำลายความริษยาในใจนักบริหาร ถ้านักบริหารมีจิตริษยาลูกน้องเสียแล้วลูกน้องจะรับรู้ความริษยานั้น และจะไม่ทุ่มเททำงานให้

4. อุเบกขา คือความรู้สึกวางเฉยเป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้าข้างคนใดคนหนึ่ง นั่นคือ ความยุติธรรมในการให้รางวัลและลงโทษ นักบริหารต้องวางเฉยด้วยปัญญา คือมีอุเบกขาอย่างรู้เท่าทันคนเมื่อทุกคนทำงานในหน้าที่อย่างขยันขันแข็ง นักบริหารก็มองดูพวกเขาเฉยๆ ถึงคราวให้บำเหน็จรางวัลก็เฉลี่ยให้แก่ทุกคนอย่างถ้วนหน้า

จึงพอสรุปได้ว่าหลักธรรมอันเป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความบริสุทธิ์ จึงเป็นที่ปรารถนาของคนทุกชั้นวรรณะ เพราะหลักธรรมของพระองค์ไม่ยึดถือชนชั้น ทรงตั้งเป็นภราดรภาพแห่งปวงชน คือร่วมเกิดแก่เจ็บและตายด้วยกันทุกคน ควรที่จะประพฤติดต่อกันฉันท์พี่น้อง มิเมตตาซึ่งกันและกัน อย่าได้คิดที่จะเอาไรต์เอาเปรียบเบียดเบียนแก่กันและกัน จนได้รับการยกย่องว่าศาสนาของปรารถนาความบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

หลักอริยสัจธรรม 4

พระไตรปิฎก (2535 : 127-136) ได้อธิบายหลักอริยสัจธรรม 4 คือ ความจริงอย่างประเสริฐไว้ดังนี้

1. ทุกข์ คือ ความเดือดร้อน ความกระวนกระวายใจ ความไม่สามารถทนต่อสภาวะที่ได้รับได้ เมื่อได้รับแล้วมีความทรมานประดุจดังหายใจติดขัด จะมากหรือน้อยนั้นอยู่ที่ความสูญเสียที่เกิดขึ้น ดังในพระธรรมบทได้กล่าวถึงความสูญเสียว่า เสียทรัพย์ดีกว่า เสียอวัยวะ เสียอวัยวะดีกว่า เสียชีวิต และเสียชีวิตดีกว่า เสียความดี (คุณธรรม) โดยถอดความหมายว่า จงสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ จงสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต และจงสละชีวิตเพื่อรักษาความดี

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2520 : 12-15) ทรงอธิบายประเภทของทุกข์ไว้ 10 ประการ คือ

1.1 สภาวะทุกข์ คือ ทุกข์ประจำสังขาร คือ ชาตะ ชรา มรณะ

1.2 ปกิณณกทุกข์ หรือ ทุกข์จร คือ โสกะ ปริเทวะ ทุกขะ โทมนัส อุปายาส

1.3 นิพัตถทุกข์ คือ ทุกข์เนื่องนิตย์ หรือทุกข์เป็นเจ้าเรือน ได้แก่ หนาว ร้อน หิวกระหาย ปวดอุจจาระ ปวดปัสสาวะ ฯลฯ

1.4 พยาธิทุกข์ หรือทุกข์เวทนา มีประเภทต่าง ๆ ตามสมุฏฐาน คืออวัยวะอันเป็นเจ้ากายไม่ทำหน้าที่โดยปกติ

1.5 สันตปาทุกข์ คือ ความร้อนรุ่ม หรือทุกข์ร้อน ได้แก่ ความกระวนกระวายใจ เพราะถูกไฟคือกิเลส คือ ราคะ โทสะ โมหะ เเผา

1.6 วิปากทุกข์ หรือ ผลกรรม ได้แก่วิปฏิสาร คือ ความร้อนใจ การเสวยกรรมกรรม คือ ถูกลงอาชญา ความฉิบหาย ความตกยาก และความตกอับ

1.7 สหคตทุกข์ คือทุกข์ไปด้วยกัน หรือทุกข์กำกับกัน ได้แก่ทุกข์มีเนื่องมาจากวิบุลผล มีลาภ ไม่มีลาภ มียศเสื่อมยศ มีสุขมีทุกข์ ได้รับการสรรเสริญถูกนินทา

1.8 อาหารปริเยฎฐิทุกข์ คือทุกข์ในการหากิน ได้แก่ อาชีวะทุกข์ คือทุกข์เนื่องด้วยการเลี้ยงชีพ สัตว์ทั้งหลายย่อมแย่งกันหากิน ดิรัจฉานมีเนื้อและพืชเป็นภักษา

1.9 วิวาทมูลทุกข์ คือทุกข์มีวิวาทเป็นมูล ได้แก่ ความไม่โปร่งใจ ความกลัวแพ้ ความหวั่นหวาด มีเนื่องมาจากทะเลาะกัน

1.10 ทุกขจันท์ คือทุกข์รวบยอด หมายถึงสังขาร คือ ประชุมปัญจจันท์นั่นเอง

2. สมุทัย เหตุให้ทุกข์เกิด เหตุของทุกข์คือ ตัณหา ความทะยานอยาก ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.1 กามตัณหา ความทะยานอยากในอารมณ์ที่น่ารักใคร่ น่าชอบใจ ในรูป เสียง กลิ่น รส กายสัมผัส ทำให้เกิดอารมณ์ที่ปรารถนา ตั้งแต่เบาบาง จนถึงต้องดิ้นรนแสวงหามา โดยการขาดการพิจารณาในสภาวะของตนเองและผู้อื่น

2.2 ภวตัณหา ความอยากเป็นโน้น เป็นนี้ เช่น อยากมีลาภ อยากมียศ อยากได้ความสุข ความต้องการได้รับการสรรเสริญ ฯลฯ

2.3 วิภวตัณหา ความไม่อยากเป็นโน้น เป็นนี้ เช่น เมื่อมีลาภแล้ว ไม่อยากให้ลาภหายไป เมื่อมียศแล้ว ไม่อยากให้ยศเสื่อมไป เมื่อมีความสุขแล้ว ไม่อยากให้สุขหายไป เมื่อได้รับการสรรเสริญแล้ว ไม่อยากถูกนินทา ฯลฯ

3. นิโรธ คือความดับทุกข์สิ้นเชิง ทุกข์ดับไปหมด จากสภาวะธรรมที่เกิดจากกามตัณหา และภวตัณหา

4. มรรค คือ ปัญญาอันเห็นชอบว่า สิ่งนี้เป็นทุกข์ สิ่งนี้เหตุให้เกิดทุกข์ สิ่งนี้ความดับทุกข์ เพราะเป็นข้อปฏิบัติความดับทุกข์ 8 ประการ คือ

4.1 สัมมาทิฎฐิ ปัญญาอันเห็นชอบ

4.2 สัมมาสังกัปปะ คำริชอบ

4.3 สัมมาวาจา เจรจาชอบ

4.4 สัมมากัมมันตะ ทำการงานชอบ

4.5 สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ

4.6 สัมมาวายามะ ทำความเพียรชอบ

4.7 สัมมาสติ ระลึกรชอบ

4.8 สัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ

จากข้อความที่กล่าวข้างต้นที่มีนักวิชาการได้กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า สมาชิกและกรรมการบริหารกลุ่มเน้นธรรมะสำคัญที่สุดคือ สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ ต่อตนเองและต่อกลุ่มเป็นประการแรก โดยได้ทำให้เป็นรูปธรรม คือ การออมเงิน การบริหารจัดการเงินของสมาชิก การนำเงินออมให้แก่สมาชิก และ ได้จัดเป็นสวัสดิการต่าง ๆ โดยอาศัยฆราวาสธรรม สังคหัตถุธรรม พรหมวิหารธรรม และให้เข้าใจในสภาวะทุกข์เมื่อเกิดขัดสนในการครองชีพ โดยใช้หลักแห่งอริยสัจธรรม เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของกลุ่มให้มีความยั่งยืนตลอดไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิโรจน์ ปะวะโพตะโก (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการพัฒนาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการพัฒนาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่าระยะเวลาในการดำเนินงาน จำนวนสมาชิกก่อตั้ง จำนวนสมาชิกปัจจุบัน จำนวนเงินสัจจะ สะสมในปัจจุบัน, การดำเนินกิจกรรมศูนย์สาธิตการตลาด, จำนวนครั้งที่สมาชิกได้รับการเพิ่มพูนความรู้ และจำนวน ครั้งที่คณะกรรมการบริหารได้รับการเพิ่มพูนความรู้ มีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานกับระดับการพัฒนาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

พระมหาวิมลัญญา ทูยไชสงค์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ ในการส่งเสริมองค์กรชุมชนเพื่อสร้างทุนชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี : กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จังหวัดตราด ผลการศึกษาได้ว่าเป็นการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์และการประยุกต์หลักธรรมในการส่งเสริมองค์กรชุมชน โดยวิธีศึกษาวิจัยคุณภาพเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มและพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ในอำเภอเมือง จังหวัดตราด พบว่า กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เกิดจากพระสงฆ์ที่รับรู้ปัญหาของชุมชนจึงมีการประยุกต์หลักธรรมและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อสร้างทุนชุมชนและส่งเสริมการไว้เนื้อเชื่อใจกันและกัน

เพ็ญจันทร์ วรรณรัตน์ และคณะ (2543 : 75) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อสังคม ในการก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมของกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มดำเนินการตั้งแต่การก่อตั้งกลุ่มวันแรกจนถึงการดำเนินงานทุกๆ เดือนชุมชนร่วมมือกันในการทำงานและการช่วยเหลือกัน กระบวนการรวมกลุ่มเกิดจากเทคนิคการก่อตั้งกลุ่ม การบริหารกลุ่ม เทคนิคการบริหารจัดการและเทคนิคการพัฒนา กลุ่ม

ยุทธพงษ์ แสงโสภา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสงฆ์กับการแก้ปัญหาสังคมไทย ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ จังหวัดจันทบุรี

จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม 6 ประเด็น ได้แก่ สภาพชุมชน การดำเนินชีวิต การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม วิธีการดำเนินงานของกลุ่มความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และความหมายของการเข้าร่วมกลุ่ม พบว่า เป็นชุมชนแบบดั้งเดิม มีการเคลื่อนย้ายแรงงานน้อยและมีวัฒนธรรม เครือญาติ ผู้นำกลุ่มทำงานอย่างเสียสละให้แก่กลุ่มและเป็นที่ปรึกษาแก่สมาชิก ส่วนสมาชิกนำเงินฝากกับกลุ่มเพื่อกู้ยืมเป็นส่วนมาก ในระยะแรกไม่ค่อยมั่นใจกับการดำเนินงานของกรรมการ ตลอดทั้งมีพระเป็นที่ปรึกษาจึงเกิดความเชื่อมั่นต่อกลุ่มว่าสามารถช่วยเหลือสมาชิกได้จริง

ผลการศึกษาพบว่า หลักเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธมี 2 ระดับ ระดับพื้นฐาน ได้แก่ ทิฏฐิฆัมมิกัตถะ อธิษฐานธรรม ฆราวาสธรรม สังคหวัตถุ เป็นวิธีการแสวงหาเก็บรักษาและใช้จ่ายทรัพย์อย่างเหมาะสมและเพียงพอในการดำรงชีพ ระดับสูง ได้แก่ การยึดถือ สันโดษ อริยทรัพย์ อริยมรรค และอริสัจเป็นหลักการสร้างและพัฒนาจิตใจ จากการสัมภาษณ์พบว่า พระสงฆ์ที่ปรึกษากลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ตั้งกลุ่มเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจ โดยเปลี่ยนจากวิธีแสดงธรรมเทศนาเป็นวิธีนำธรรมะมาปฏิบัติจริง โดยการระดมเงินออมช่วยเหลือกันเอง

สำราญ แดงงาม (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มสังฆะออมทรัพย์เพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน โรงเรียนตรีนิมิตรวิทยา

ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียน ที่เรียนโดยวิธีการปฏิบัติจริง เรียนรู้หลักและวิธีการได้อย่างรวดเร็ว มีความตระหนักรู้คุณค่าในการพัฒนา รู้จักการทำงานเป็นกลุ่มร่วมมือกันทำงาน มีความขยัน อดทนรับผิดชอบต่อหน้าที่ รวมกลุ่มกันทำอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน อย่างเป็นรูปธรรม จากการร่วมดำเนินการเรียนการสอนและจากการสังเกตจะเห็นได้ว่านักเรียนเรียนอย่างตั้งใจและทำงานอย่างมีความสุข มีรายได้ ขยันและอดออมมีความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ร่วมกันเรียนรู้และช่วยกันพัฒนา

สมศักดิ์ อยู่รอด (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์ : กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์วัดแสง ตำบลแสง อำเภอมือง จังหวัดจันทบุรี

ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมของสมาชิกกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์วัดแสง ส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง ทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สมาชิกยึด แนวทางการดำรงชีวิตแบบ “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” เมื่อเกิดการจัดตั้งกลุ่มสังฆะสมถ์พญ์แล้วได้ค้นพบสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ เกิดการเอื้ออาทร เกิดการเสียสละ เกิดการแบ่งปัน

เกิดการสามัคคี เกิดความผูกพัน เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาแก้ปัญหาภายในกลุ่ม

สงกรานต์ สืบศิริพูนชัย (2548 : บทคัดย่อ) การบูรณาการหลักคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี พบว่า กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี เพื่อการพัฒนาคุณธรรมครบวงจรของชีวิตเกิดขึ้นขึ้นได้จากคณะพระสงฆ์ ผู้ซึ่งมีภาวะผู้นำมีการครองตน ครองคน ครองงาน ตามหลักพุทธธรรม และมีพฤติกรรมอยู่ในกรอบพระธรรมวินัยตามหลักศาสนาพุทธ เป็นพระสงฆ์ที่มีภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิปัญญา ในการเผยแผ่ธรรม ได้มีการบูรณาการหลักพุทธธรรม และหลักพรหมวิหารธรรมมาเผยแผ่ ซึ่งคนในชุมชนที่เป็นสมาชิกต่างมีส่วนร่วมทำกิจกรรมทุกขั้นตอน ต่อมานำผลกำไรที่ได้มาจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อดูแลสมาชิก เป็นการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งจากรากฐานของสังคมก่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

กิม ภคเมธาวิ และคณะ (2549 : บทคัดย่อ) ได้จัดทำงานวิจัย ในโครงการ การจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาองค์กรการเงินชุมชน โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ผลการดำเนินงานมีข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ รูปแบบและวิธีการจัดการองค์กรการเงินชุมชนเพื่อสร้างสวัสดิการชุมชนและทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นภายในกลุ่ม เครือข่าย และชุมชน เพื่อความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจของสมาชิก

พระมหาจำลอง ปัญญาวิฑโกล (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การประยุกต์พุทธธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดบ้านหนองโนตำบลวังยาว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ผลการศึกษาพบว่า หลักพุทธธรรมที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกได้แก่ ฆราวาสธรรม 4 โดยเฉพาะข้อที่ 1 ความเป็นคนมีสัจจะ ที่ทำให้กลุ่มและสมาชิก สามารถที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดผลประโยชน์

ส่วนหลักอิทธิบาท 4 เป็นส่วนสนับสนุน สัจจะ เท่านั้น เพราะหากว่า บุคคลขาดสัจจะ เพียงอย่างเดียวแล้ว ย่อมขาดคุณธรรมอื่น ๆ ไปด้วย

ด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้หลักธรรม พบว่า สมาชิกจะได้รับในด้านสวัสดิการต่าง ๆ การได้รับเงินช่วยเหลือในกรณีการเกิด การตาย การรักษาพยาบาล ทุนการศึกษา และการส่งเสริมอาชีพในชุมชน โดยมีการแบ่งเงินปันผล เมื่อสิ้นปี รวมทั้งมีการหมุนเวียนการเงิน เป็นไปอย่างยุติธรรม ผู้มีหุ้นน้อยก็จะได้เงินปันผลน้อย หากมีหุ้นมากก็รับมาก

ผลการศึกษาในเชิงสังคม พบว่า สมาชิกมีความสามัคคีและมีส่วนร่วมในการทำงานของชุมชนมากขึ้น

หากวิเคราะห์ถึงข้อดีและข้อเสียของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จะพบว่า กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เน้นการบริหารจัดการด้านบุคลากร การเงิน และการส่งเสริมคุณธรรม โดยกลุ่มสมาชิกมีสิทธิเท่าเทียมกัน

จากแนวคิด ที่นักวิชาการ ได้กล่าวไว้ข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การบริหารจัดการและเทคนิค การพัฒนา กลุ่ม โดยใช้หลักธรรมธรรมในการทำงานกับชุมชนของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ สะท้อน ความคิดจากผู้นำชุมชน และสมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดจันทบุรี ที่มีจิตใจมั่นคง คือ อดทน ทางความคิด มั่นคงในความดีของตน อดทนทางจิตใจมีความพร้อมในตนเอง คือ คนใกล้ชิดให้ความสำคัญ สนับสนุน ครอบครัวยุบรวมมือ มีภาระงานมาก ขาดเวลา มีปัญหาตนเอง หนี้สินมาก ไม่เป็นคน ฉวยโอกาส คือ ใช้ความสำเร็จของชุมชนเป็นประโยชน์ต่อตนเองไม่หวังผลสำเร็จตนเองเป็นคน มีสัจจะไม่ริษยา คือ ไม่ปลิ้นปล้อน ไม่กลับกลอก ล่อลวงให้สำเร็จ ตามนโยบายของตนไม่มีเล่ห์เหลี่ยม เป็นเพื่อนตายของชุมชน คือ เป็นคนพวกเดียวกัน ร่วมกันสุข-ทุกข์ พัฒนาตนเอง เป็นรากเหง้า ของชุมชนเป็นแบบอย่างของการทำงาน ตรงเวลา ตรงตามข้อตกลง ทำงานให้สำเร็จมีความเป็น กัลยาณมิตร คือ ชุมชนอบอุ่น อยากร่วมงานทุกเรื่องทุกครั้งมี ความอ่อนน้อม คือ มีสีหน้าแววตา ท่าทาง น่ารัก น่านับถือ น่าเชื่อถือ ชุมชนกล้าใกล้ชิด มีความเสียสละสูง คือ เสียสละเวลาทำงานอย่างมีความสุข เสียสละประโยชน์ตนให้ชุมชน ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการทำงาน คือ ทำในสิ่งที่ ชุมชนต้องการ แก้ปัญหาให้ชุมชนได้อย่างดี เป็นผู้มีหิริ โอดตปปะ คือ ละอายใจไม่แสดงตนยิ่งใหญ่ กว่าชุมชน ไม่ทุจริตต่อชุมชนทำงานร่วมด้วยใจ คือ ไม่มีใครมาบังคับ ไม่ทำเพื่อให้เห็นความสำคัญ ของตนเอง ให้ความช่วยเหลืออย่างเสียสละอุทิศแรงกายแรงใจ มีความจริงใจที่แท้จริงเป็น กัลยาณมิตร เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ซื่อสัตย์สุจริต คือ ไม่ทะเลาะทะเลาะกัน มักใหญ่ ใฝ่สูง ตรงไปตรงมาเป็นคนใจบุญ คือ มีเมตตา กรุณา เสียสละ ไม่อวดอ้างตน คือ ไม่ยกตนข่มท่าน ทำให้คนอื่นเชื่อถือตนเองถ่อมตนไม่ยกย่องตนเอง พระสงฆ์กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดจันทบุรี พัฒนา รากเหง้าชุมชน เผยแพร่วิถีคิดบนพื้นฐานของคุณธรรมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน สร้างอุดมการณ์ให้ชุมชนฝึกปฏิบัติพัฒนาตนเองเพื่อส่วนรวมพัฒนาบุคลากรในชุมชนสร้าง ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน เป็นพระสงฆ์ที่มีจริยวัตรอันดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนปรับความสมดุลในชุมชน จุดประกายความคิดสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชน ใช้เงินเป็นตัวเชื่อมให้คนมารวมกัน เพื่อเกิดเป็นพลังชุมชน เป็นผู้นำในการจัดตั้งองค์การการเงิน กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการชุมชน กำหนดจุดประสงค์เป้าหมาย ในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นแกนนำในการประสานงานเชื่อมโยงคณะสงฆ์ที่ช่วยงานชุมชน ประสานความคิดของคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกถึงกษณะนิสัยและปลูกฝังคุณธรรมให้คนในชุมชน การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดจันทบุรี จะเป็นการบริหารจากสมาชิกฐานล่าง

ผู้ผู้บริหารระดับบนและสร้างระบบบริหารแบบมีส่วนร่วมในลักษณะเป็นเครือข่ายครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัด ที่กล่าวมาหลักธรรมจึงเป็นเครื่องในการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยต่อกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดป่าเทพนิมิต ต่อไป

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี